

Ympäristöministeriölle ja maa- ja metsätalousministeriölle

27.08.2026

Viite: VN/25123/2024-YM-313

Asia: WWF:n lausunto Suomen ennallistamissuunnitelmaluonnoksesta

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleiset kommentit ennallistamissuunnitelmaluonnoksesta

Viimeisimmät luonto- ja lintudirektiivin mukaiset raportoinnit osoittavat, että Suomen luontotyyppien ja lajien tila heikkenee edelleen. Nyt laadittavana olevassa kansallisessa ennallistamissuunnitelmassa on määriteltävä tarvittavat ennallistamistoimenpiteet tämän kehityskulun kääntämiseksi.

WWF katsoo, että lausunnolla olevassa ennallistamissuunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa esitetään monia luonnon tilan parantamisen kannalta tärkeitä ja kannatettavia toimenpiteitä. Suomella on tieto siitä, kuinka paljon pinta-alaa tulee ennallistaa ja millä toimenpiteillä ennallistamisasetuksen tavoitteet saavutettaisiin. Esimerkiksi vesi- ja meriluontotyyppien tilan parantamiseksi esitetty toimenpide

“vähennetään metsätalouden hajakuormitusta vähentämällä metsänkasvun kannalta tarpeetonta maanmuokkausta ja ojitusta. Esimerkiksi jatkuvapeitteinen metsänkasvatus turvemailla, ranta-alueiden suojavyöhykkeet ja soiden ennallistaminen vähentävät kuormitusta vesistöihin“

on lähtökohtaisesti erinomainen. Erityistä huomiota haluamme kuitenkin kiinnittää siihen, että tälle toimenpiteelle on asetettava konkreettiset määrälliset tavoitteet. Lisäksi suunnitelmassa on nimettävä vastuutahot sekä kuvailtava järjestelmä ja laskentatavat, joilla haitallisten vesistövaikutusten vähentäminen kyetään todentamaan. Vaikka maankäyttösektorille tarpeelliset toimet tunnetaan Suomessa hyvin, on niitä otettu käyttöön vasta niukasti. Informaatio-ohjaus, tiedon tuottaminen ja tiedon jakaminen toimijoille sekä lainsäädännön kehittäminen ovat keskeinen osa tämän esimerkkinä nostamamme toimenpiteen toteuttamista.

Ennallistamisasetus on Suomea velvoittavaa lainsäädäntöä. Ennallistamisella toteutetaan perustuslaissa turvattua ympäristöperusoikeutta. Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta kuuluu kaikille. Ympäristöperusoikeuden ja omaisuudensuojan yhteensovittaminen, siltä osin kuin sellaisia kysymyksiä nousee, tulee tapahtumaan ennallistamistoimiin liittyvissä lakihankkeissa.

WWF katsoo, että lausunnolla olevan ennallistamissuunnitelmaluonnoksen yhteenvedon merkittävimmät ongelmat liittyvät siihen, että lausuntomateriaali koostuu suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon lisäksi vain lausuntosaatteesta – ei siis varsinaisesta komissiolle toimitettavasta ennallistamissuunnitelmaluonnoksesta eikä sitä taustoittavista teematyöryhmien keskeisistä materiaaleista. Tämän vuoksi yleisön on lausuntomateriaalin perusteella käytännössä mahdotonta arvioida asianmukaisesti, täyttävätkö suunnitelmaluonnos ja erityisesti siinä esitettävät ennallistamistoimenpiteet ennallistamisasetuksen vaatimukset.

WWF pitää tätä vakavana puutteena. Kun yleisölle varataan mahdollisuus esittää näkemyksiään varsinaisen suunnitelmaluonnoksen sijaan ainoastaan sen yhteenvedosta, Suomen ei WWF:n näkemyksen mukaan voida katsoa varmistaneen ennallistamisasetuksen 14 artiklan 20 kohdassa edellytetyllä tavalla, että yleisöllä on tosiasiallinen mahdollisuus osallistua kansallisen ennallistamissuunnitelman valmisteluun.

Tähän liittyen Suomen Luontopaneeli on ennallistamissuunnitelmaluonnoksen yhteenvedosta antamassaan lausunnossa esittänyt, että osallistumismahdollisuuksien tosiasialliseksi turvaamiseksi suunnitelma tulee asettaa uudelleen lausunnot kokonaisuudessaan, ei pelkkänä yhteenvetona, ennen sen toimittamista komissiolle.

Edellä kuvatuista lausuntomateriaalin puutteista huolimatta WWF kiinnittää suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon perusteella huomiota seuraaviin keskeisiin seikkoihin:

1. Maa-, rannikko- ja makeanveden ekosysteemien palauttamisvelvoitteita ei ole määriteltä ennallistamisasetuksen edellyttämällä tavalla läpinäkyvästi eivätkä ne kokonaisuudessaan perustu uusimpaan ja parhaaseen saatavilla olevaan tieteelliseen näyttöön

Ennallistamisasetus velvoittaa jäsenvaltiot ottamaan käyttöön ennallistamistoimenpiteitä luontotyyppien suotuisien viitealojen – eli luontotyyppien pitkän aikavälin elinkelpoisuuden varmistamiseksi tarvittavien vähimmäispinta-alojen – saavuttamiseksi (ns. palauttamisvelvoite). Luontotyyppien suotuisan viitealan tulee toisin sanoen määräytyä ekologisin perustein.

Ennallistamissuunnitelman valmistelun tulee ennallistamisasetuksen 14 artiklan 20 kohdan mukaisesti olla avointa, läpinäkyvää ja osallistavaa. Tästä näkökulmasta WWF pitää ongelmallisena, ettei suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa ilmoiteta avoimesti luontotyyppien suotuisia viitealoja eikä siten myöskään sitä, miten esitettyjen palauttamisvelvoitteiden laajuus on määritetty. Sama ongelma koskee myös meriekosysteemien luontotyyppejä.

Luontotyyppiryhmittäin esitettyjen palauttamisvelvoitteiden yhteenlasketun pinta-alan perusteella on kuitenkin pääteltävissä, ettei luontotyyppien palauttamisvelvoitteita ole määriteltä johdonmukaisesti Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) raportissaan 32/2025 ekologisin perustein määrittämien suotuisien viitealojen pohjalta. Havainto on yhdenmukainen sen kanssa, että suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon mukaan ennallistamissuunnitelman ohjausryhmä asetti suunnitelman laatimisen reunaehdoksi sen, että luontotyyppien suotuisia viitealoja määritettäessä vertailuarvoksi valitaan lähtökohtaisesti luontotyyppien pinta-alat vuonna 1995.

Valitulle lähtökohtaiselle vertailuarvolle ei kuitenkaan ole asianmukaista tiedollista perustaa, sillä edellä viitatus SYKE:n raportin mukaan vuodelta 1995 ei ole lainkaan inventointitietoja. Vielä keskeisempi ongelma on kuitenkin se, ettei valinnalle ole ekologista perustaa. Useilla luontotyypeillä vuoden 1995 pinta-ala-arvio on nykyistä pinta-alaa pienempi tai yhtä suuri, jolloin vuoden 1995 käyttäminen vertailuarvona johtaa siihen, ettei palauttamisvelvoitetta synny lainkaan, vaikka luontotyyppin nykyinen pinta-ala olisi vain murto-osa sen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden kannalta ekologisesti välttämättömästä pinta-alasta.

Edellä esitetyn perusteella WWF katsoo, ettei suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon mukaisten palauttamisvelvoitteiden voida katsoa perustuvan kokonaisuudessaan ennallistamisasetuksen edellyttämällä tavalla uusimpaan ja parhaaseen saatavilla olevaan tieteelliseen näyttöön (ks. asetuksen johdanto-osan 65 perustelukappale ja 14 artiklan 1 kohta).

Näiden ongelmien korjaamiseksi WWF esittää, että ennallistamissuunnitelmaluonnokseen sisällytetään luontotyypeittäin taulukkomuotoinen vertailu sovellettavien suotuisien viitealojen ja SYKE:n ekologisista perusteista määrittämien suotuisien viitealojen välillä, perustelut mahdollisille poikkeamille sekä asiantuntija-arvio siitä, riittääkö sovellettava suotuisa viiteala varmistamaan kyseisen luontotyyppin pitkän aikavälin elinkelpoisuuden.

2. Metsien ennallistamistavoitteet puuttuvat kokonaan

Suunnitelmaluonnoksen yhteenvedo ei sisällä tietoja metsäluontotyyppien pinta-aloista eikä siten myöskään näihin pinta-aloihin perustuvista ennallistamistoimenpiteistä, mukaan lukien palauttamisvelvoitteista.

Suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa ratkaisua perustellaan sillä, että metsäluontotyyppien osalta Suomelle tärkeiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää neuvotteluja komission kanssa. Lausuntosaatteen mukaan metsäisten luontotyyppien tulkinnot ja rajaukset on tarkoitus määrittää ennen ennallistamissuunnitelmaluonnoksen toimittamista komissiolle.

Ennallistamisasetuksen 14 artiklan 20 kohta edellyttää, että kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu on avointa, läpinäkyvää ja osallistavaa ja että yleisölle annetaan tosiasialliset mahdollisuudet osallistua suunnitelman valmisteluun. Tämän vuoksi WWF pitää asetuksen mukaisen osallistumismenettelyn toteutumisen kannalta välttämättömänä, että metsäluontotyyppejä koskevat pinta-alat, suotuisat viitealat ja ennallistamistavoitteet julkaistaan ja että yleisölle varataan mahdollisuus esittää niistä näkemyksensä ennen ennallistamissuunnitelmaluonnoksen toimittamista komissiolle.

Metsiä koskevien tavoitteiden puuttuminen vaikuttaa myös vesiluontotyyppien tilan parantamiseen liittyvien tavoitteiden arvioimiseen.

3. Esitettyjen toimenpiteiden arviointi suhteessa asetuksen tavoitteisiin on puutteellinen

Ennallistamissuunnitelmassa tulee arvioida, miten asetuksen mukaiset tavoitteet tosiasiallisesti kyetään saavuttamaan vapaaehtoisuuden keinoin. Nyt esitetyssä yhteenvedossa ei konkretisoida maanomistajien mahdollisuuksia erilaisiin toteutusvaihtoehtoihin. Maanomistajien päätökset

ovat ennallistamisasetuksen onnistuneen toimeenpanon keskiössä. Toistaiseksi maanomistajille ei ole esitelty konkreettisia tavoitteita, eikä alueita, joille toimet tulisi kohdentaa. Ilman näitä tietoja, on mahdotonta arvioida asetuksen toimeenpanon toteutumista. Ennallistamisasetuksen tavoite ulottuu vuoteen 2050 ja nyt lausunnolle laitettavassa aineistossa keskitytään edessä oleviin ensimmäisiin vuosiin. Suomessa on kuitenkin jo nyt olemassa tietoa siitä, mihin toimet tulisi kohdentaa ja millaisin keinoin ennallistamisen tavoitteisiin päästäisiin.

Nykyisten strategioiden ja ohjelmien vaikuttavuuden arviointi puuttuu nyt lausunnolle laitettavasti yhteenvedosta: miten paljon tavoitteista kyetään saavuttamaan olemassa olevien ohjelmien avulla ja miten paljon jää toteutettavaksi muilla keinoin.

Kustannuksia arvioitaessa on olennaista esitellä myös ennallistamisen hyödyt ja toteuttamatta jättämisestä aiheutuvat kustannukset, lisäksi välilliset myönteiset vaikutukset eri toimialoille ja kansantalouteen. Ennallistamistoimien rahoitus kohdentuu ennen kaikkea palkkoihin eli suunnittelun, urakoinnin ja seurannan toteuttamiseen. Esimerkiksi vaellusesteiden purkaminen, kosteikkorakentaminen ja soidensuojelu tuo töitä sinne, missä kohteita toteutetaan eli eri puolille Suomea. Ilman kustannuksiin, työpaikkoihin ja muihin hyötyihin liittyviä tietoja päättäjien on mahdotonta tehdä asetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi edellytettäviä päätöksiä.

Asetuksen tavoitteiden toteutuminen edellyttää myös sitä, että esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiselle määritellään vastuutahot. Vastuutahojen nykyistä tarkemman määrittämisen tarve ei siten koske ainoastaan WWF:n lausunnon alussa esiin nostamaa toimenpidettä, vaan laajemmin suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa esitettyjä toimenpiteitä. Erityisesti on huomioitava, että vesiensuojelun toimenpiteissä vastuu on tyypillisesti valuma-alueella vastaanottavan vesistön yläpuolisilla alueilla maankäyttösektorilla.

WWF käsittelee edellä esitettyjä huomioita yksityiskohtaisemmin jäljempänä lausunnossaan niitä koskevien lausuntopyynnön kohtien yhteydessä.

Kommentit luontotyyppien ja lajien tilan parantamisen tavoitteisiin (artiklan 4 tavoitteisiin vastaaminen) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenvedo (luku 3)

Tässä kohdassa lausuntoamme käsittelemme:

- 1) Ennallistamistoimenpiteiden perustana olevan tietopohjan, kuten luontotyyppien suotuisten viitealojen määrittelyn, epäkohtia ja
- 2) Kommentoimme erikseen metsiä, 3) vesielinympäristöjä, 4) perinnebiotooppeja, 5) aapasoiita, boreaalisia keidassoita, puustoisia soita sekä vaihettumis- ja rantasoiita koskevaa ennallistamistavoitetta, 6) tunturiluontoa sekä 7) lajien elinympäristöjä.

1) Ennallistamistoimenpiteiden perustana olevan tietopohjan epäkohdat

Suotuisa viiteala

Yleistä

Ennallistamisasetus velvoittaa jäsenvaltiot ottamaan käyttöön ennallistamistoimenpiteitä luontotyyppien suotuisien viitealojen saavuttamiseksi (ns. palauttamisvelvoite). Luontotyyppien suotuisien viitealojen kansallisella määrittelyllä on siten ratkaiseva merkitys sen kannalta, syntykö jäsenvaltiolle palauttamisvelvoitteita ja kuinka laajoiksi nämä velvoitteet muodostuvat.

Ennallistamisasetuksen mukaan luontotyyppien suotuisa viiteala on sellainen kokonaispinta-ala, joka katsotaan välttämättömäksi vähimmäismääräksi luontotyyppien ja sille luonteenomaisten lajien pitkän aikavälin elinkelpoisuuden sekä luontotyyppien luontaisen levinneisyysalueen kaikkien merkittävien ekologisten vaihtelujen varmistamiseksi (3 artikla 8 kohta). **Asetuksen mukainen määritelmä on siten kauttaaltaan luonnontieteellinen.** Se ei sisällä kustannuksia, käytettävissä olevia resursseja, elinkeinovaikutuksia eikä toteutettavuutta.

Asetus ei sivuuta toteutettavuutta, mutta käsittelee sen erikseen. Jäsenvaltio voi asettaa asetuksen 4 artiklan 5 kohdan nojalla alemman tavoitetaso, jos täysimääräinen palauttaminen ei ole mahdollista. Ennallistamissuunnitelmaluonnoksen yhteenvedon mukaan Suomi ottaa käyttöön ennallistamisasetuksen 4 artiklan 5 kohdan mukaisen poikkeuksen kaikilla niillä luontotyypeillä, joilla on palautettavaa pinta-alaa. Suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa ei kuitenkaan esitetä perusteluja sille, miksei tavoitteen saavuttaminen ole mahdollista, vaikka tällaiset perustelut tulee ennallistamisasetuksen 15 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla sisällyttää lopulliseen ennallistamissuunnitelmaan.

Ennallistamisasetuksen 4 artiklan 5 kohdan mukainen poikkeus on asetuksen ainoa mekanismi, jonka kautta toteutettavuus voi vaikuttaa palauttamisvelvoitteen tavoitetasoon. Saman johtopäätöksen on esittänyt SYKE (SYKE 32/2025, suositus 1, s. 104). Suojelutasoarvioinnin loppuraportin suosituksissa todetaan, että ekologisin perustein tehdyt arviot suotuisista viitealoista on pidettävä erillään sosioekonomisesta tavoitteenasettelusta, ja että ekologisen tiedon tulee ohjata tavoitteenasettelua ennallistamisen ja palauttamisen suunnittelussa ja kohdentamisessa (SYKE 32/2025, suositus 3, s. 104).

Suomen raportoimat suotuisat viitealat luontodirektiivin 17 artiklan mukaisessa raportoinnissa

Suomen ympäristökeskus (SYKE) julkaisi syyskuussa 2025 luontodirektiivin suojelutasoarvioinnin 2019–2024 tulokset ja niiden osana ekologisin perustein laaditut asiantuntija-arviot luontotyyppien suotuisista viitealoista (Kukkala, A. ym. 2025: *Luontodirektiivin luontotyypit Suomessa. Luontodirektiivin mukainen suojelutasoarviointi 2019–2024 ja ennallistamisasetuksen luontotyyppejä koskevat tavoitteet*. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 32/2025). Tähän SYKE:n raporttiin viitataan jäljempänä nimellä "Suojelutasoarviointiraportti".

Suomi kuitenkin päätti EU:lle tehtävässä lajien ja luontotyyppien tilaa koskevassa raportissa syksyllä 2025 raportoida komissiolle tuntemattomina kaikki nykyisen pinta-alan ylittävät viitealat.

Suojelutasoarviointiraportti kuvaa menettelyn seuraavasti (s. 64), (lihavointi WWF:n):

“Suotuisan viitealan määrittelyt tehtiin komission ohjeiden mukaisesti luonnontieteellisin perustein, minkä jälkeen Suomi päätti kuitenkin raportoida suotuisat viitealat tuntemattomina niiden luontotyyppien osalta, joilla suotuisan viitealan arvioitiin olevan luontotyyppin nykyistä pinta-alaa suurempi. Päätöksen syynä on se, että suotuisat viitealat ohjaavat valmisteilla olevan kansallisen ennallistamissuunnitelman tavoitteita luontotyyppien pinta-alan palauttamiseksi, eikä konkreettisen tavoitteenasettelun edellyttämää kokonaistarkastelua ja toteutettavuustarkastelua pystytty suojelutasoarvioinnin aikataulun puitteissa tekemään.

WWF pitää Suomen käyttämää raportointiratkaisua kestäättömänä. SYKE:n Suojelutasoarviointiraportissa määrittelemät viitealat on tuotettu komission omien ohjeiden mukaisesti ja ekologisista perustein, mutta ne on päätetty jättää raportoimatta valikoivasti ja yksisuuntaisesti, vain siltä osin kuin ne ylittävät luontotyyppin nykyisen pinta-alan. Aito epävarmuus kohdistuisi molempiin suuntiin.

Suomen lajien ja luontotyyppien raportointia koskeva ratkaisu ei siten ole perustunut tosiasialliseen tiedon puutteeseen. Sen sijaan sen tarkoituksena on ollut varmistaa, etteivät ennallistamisasetuksen mukaiset palauttamisvelvoitteet määräytyisi SYKE:n ekologisista perustein määrittelemien suotuisien viitealojen pohjalta.

Menettely koski 23 luontotyyppiä arviointia. Näiden lisäksi eräiden luontotyyppien suotuisa viiteala jäi tuntemattomaksi jo asiantuntija-arviona. Kyse on kuitenkin eri asiasta, eikä sitä tämän vuoksi ole syytä sekoittaa edelliseen.

Menettely muutti myös raportoituja suojelutasoja. Kosteaa suuruuhoniityn (6430, boreaalinen alue) osalta Suojelutasoarviointiraportissa todetaan, että koska komissiolle lähetetty ja ympäristöministeriön vahvistama suotuisa viiteala asetettiin tuntemattomaksi, luontotyyppin suojelutason kokonaisarvio muuttui U2=tasosta U1=tasoon (SYKE 32/2025, taulukon 10 alaviite 2, s. 87). Viitealan poistaminen siis paransi luontotyyppin raportoitua tilaa ilman, että luonnossa muuttui mitään.

Luontotyyppien suotuisien viitealojen määrittely Suomen kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelun yhteydessä

SYKE:n Suojelutasoarviointiraportissa ekologisista perustein määrittelemien suotuisien viitealojen sijaan ennallistamissuunnitelman ohjausryhmä linjasi työn alussa, että “luontotyyppien suotuisaa viitealaa (FRA) määriteltäessä vertailuarvoksi valitaan lähtökohtaisesti luontotyyppien pinta-alat vuonna 1995” (luonnos, luku 2.1).

Tiedeperusteiset viitealat ovat siis olleet käytettävissä, mutta niitä ei ole otettu sellaisinaan ennallistamissuunnitelman laatimisen lähtökohdaksi. Ongelmalliseksi menettelyn tekee se, että valittuun vertailuarvoon liittyy useita epäkohtia.

Ensinnäkään vuosi 1995 ei ole tiedollisesti pätevä vertailuarvo. SYKE:n Suojelutasoarviointiraportin mukaan vuoden 1995 tilanteesta ei ole Suomessa luontodirektiivin luontotyyppien osalta inventointitietoja; käytettävissä olleet ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen arkistolähteiden arviot olivat heikosti taustoitettuja ja perustuivat monessa tapauksessa tietopohjan puutteen vuoksi silloisten asiantuntijoiden arvioihin. Tämän vuoksi nyt tehty vuoden 1995 pinta-ala-arviot tuotettiin useimmissa tapauksissa asiantuntija-arviona

soveltaen tietoja luontotyyppin nykyisestä pinta-alasta ja aiempien raportointikierrosten tiedoista (SYKE 32/2025, s. 64–65).

Vertailuarvo on siis osittain johdettu siitä nykytilasta, johon sitä on tarkoitus verrata.

Lisäksi Suojelutasoarviointiraportti toteaa, että erot vuoden 1995 ja nykyisten pinta-alojen välillä selittyvät joissakin tapauksissa sillä, että pinta-ala-arvioinnissa on siirrytty käyttämään tarkempia aineistoja — eli erot eivät kuvaa luontotyyppin todellista muutosta.

Toiseksi ja merkittävimpana ongelmana, vertailuarvon valinta on ekologisesti mielivaltainen. Suuri osa luontotyyppien pinta-alan menetyksestä oli tapahtunut jo ennen vuotta 1995, eivätkä nämä luontotyypit olleet silloinkaan hyvässä tilassa. Tämä näkyy suoraan aineistossa: **usealla luontotyyppillä vuoden 1995 pinta-ala-arvio on pienempi tai yhtä suuri kuin nykyinen pinta-ala, jolloin 1995-vertailu tuottaa palauttamisvelvoitteeksi nollan, vaikka luontotyyppi olisi murto-osassa ekologisesti välttämättömästä alastaan, esimerkiksi (taulukko 1):**

Taulukko 1. Esimerkkilaskelma palauttamisen tavoitteessa suhteessa vuoden 1995 pinta-alaan. Lähde: SYKE 32/2025, taulukot 6, 9, 10 ja 13.

Luontotyyppi	Nykyinen ala, km ²	Ala 1995, km ²	FRA (SYKE), km ²	Nykyinen % FRA:sta	Palautustarve 1995-vertailulla
1630 Merenrantaniityt (BOR)	79	59	570	14 %	0
4030 Kuivat nummet (BOR)	17	8,3	70	24 %	0
6230 Runsaslajiset jäkkiniityt (BOR)	0,5	0,5	10,5	5 %	0
91D0 Puustoiset suot (BOR)	20 890–22 300	19 900	24 150	87 %	0

Ekologinen palautustarve — suotuisan viitealan ja nykyisen pinta-alan erotus — on laskettu kaikista SYKEN Suojelutasoarviointiraportin taulukoissa 6–13 esitetyistä luontotyyppikohtaisista arvioinneista. Sama laskelma on tehty rinnakkain vuoden 1995 pinta-ala-arviota vertailuarvona käyttäen. Sekä alla oleva yhteenveto (taulukko 1) että jakson lopussa oleva WWF:n kokoama taulukko 3 perustuvat tähän laskelmaan.

Tämän lausuntomme taulukossa 3 esitetään ne 25 luontotyyppiä, joilla suotuisa viiteala ylittää nykyisen pinta-alan. Näistä 23:n osalta Suomi raportoi viitealan komissiolle tuntemattomana; kahdella luontotyyppillä — kalkkilammet ja -järvet (3140) sekä harjumetsät (9060) — viitealan lukuarvo raportoitiin. Yhdeksällä luontotyyppillä viiteala jäi tuntemattomaksi jo asiantuntija-arviona, joten niiden palautustarvetta ei voida laskea lainkaan. Muilla luontotyypeillä viiteala vastaa nykyistä pinta-alaa eikä palautustarvetta ole.

Laskelma on varovainen myös siksi, ettei se sisällä luontotyyppiä 7140 (vaihtumissuot ja rantasuot), jolle Suojelutasoarviointiraportissa ei anneta viitealan lukuarvoa mutta jonka laskennallinen palautustarve on noin 73–398 km², ja että vaihteluväleistä on käytetty raportin esittämää parasta arviota tai alarajaa.

Taulukko 2. Tiedeperustainen ekologiseen tietoon perustuva palautustarve, 1995 vuoden vertailuarvo ja niiden erotus.

	Ekologinen palautustarve (SYKE:n FRA)	1995-vertailun mukainen tarve	Erotus
Metsäluontotyypit	30 300 km ²	3 120 km ²	–27 181 km ²
Muut luontotyypit	1 174 km ²	871 km ²	–309 km ²
Yhteensä	31 474 km²	3 990 km²	–27 490 km²

Kolme havaintoa edellisten perusteella:

1) Vertailuvuoden valinta poistaa noin 27 500 km² palauttamisvelvoitetta.

2) Vaikutus kohdistuu ylivoimaisesti metsiin. Boreaalisten luonnonmetsien (9010, BOR) nykyinen pinta-ala on 14 000 km², ekologisista perusteista määritetty suotuisa viiteala 37 000 km² ja vuoden 1995 arvio 17 000 km² (SYKE 32/2025, taulukko 13, s. 101). Ekologinen palautustarve on siten 23 000 km² eli 2,3 miljoonaa hehtaaria mutta 1995-vertailulla vain 3 000 km². Luontotyyppi on 38 %:ssa ekologisesta välttämättömästä vähimmäisalastaan. Se on Suomen vastuuluontotyyppi ja luontodirektiivin ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi. Juuri tämän luontotyypin pinta-aloja luonnos ei ilmoita lainkaan.

3) Yksittäiset luontotyypit osoittavat mittasuhteet. Hakamaiden ja kaskilaitumien (9070) nykyinen pinta-ala on 40 km² ja suotuisa viiteala 4 000 km² — yksi prosentti. Tulvaniittyjen (6450) vastaavat luvut ovat 32 km² ja 310 km².

Lausunnolla olevan suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon mukaan palautettavan pinta-alan kokonaistavoite vuoteen 2050 mennessä on 39 442 hehtaaria eli 394 km² (luku 3.1), eivätkä metsäluontotyypit sisälly tähän. Se on noin **34 %** muiden kuin metsäluontotyyppien ekologisesta palautustarpeesta (1 174 km²) ja noin **1,3 %** ekologisesta kokonaispalautustarpeesta metsät mukaan lukien (31 474 km²).

Meriluontotyyppien viitealat on johdettu toisella menetelmällä: suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon taulukon 2 mukaan tulokset perustuvat merialueelta kerättyyn tietoon sekä laji- ja elinympäristömallinnukseen. Näillä luontotyypeillä palautustavoite on 2 829 km² eli noin 43 % ryhmien 1–5 tavoitellusta kokonaisalasta (6 645 km²), kun maapuolella vastaava osuus on 0,4 %. Ero ei selity luontotyyppien ekologialla vaan sillä, että merellä viitealat on johdettu ekologisesta tiedosta ja maalla hallinnollisesta vertailuarvosta.

Suojelutasoarvioinnin ja ennallistamissuunnitelman välille onkin syntynyt kehä:

- **Suojelutasoarviointi (9/2025):** viitealat raportoidaan tuntemattomina, koska kansallisen ennallistamissuunnitelman edellyttämää kokonais- ja toteutettavuustarkastelua ei ehditty tehdä.

- **Ennallistamissuunnitelmaluonnoksen yhteenvedo (7/2026, luku 3.1):** *“Tavoitteet luontotyyppiryhmien kokonaispinta-aloiksi on asetettu ennallistamissuunnitelman valmistelussa, ja ne eroavat osalla luontotyyppiryhmistä luontodirektiivin mukaisessa suojelutasoarvioinnissa määritellyistä suotuisista kokonaisviitealoista. Tämä johtuu mm. tietopohjan parantumisesta.”*

Perustelu “tietopohjan parantuminen” on käytetty näyttöön nähden päinvastaiseen suuntaan: tietopohjan parantuminen tarkoittaa tässä yhteydessä ennen muuta SYKE:n Suojelutasoarviointiraporttia, jonka luonnontieteelliset viitealat ovat nykyisiä pinta-aloja suurempia. Sitä käytetään ainoastaan perusteena tavoitteiden asettamiselle **alemmas**.

WWF pitää edellä kuvattua menettelyä erittäin ongelmallisena. Suunnitelman valmistelun ei voida katsoa olevan ennallistamisasetuksen 14 artiklan 20 kohdan edellyttämällä tavalla avointa, läpinäkyvää ja osallistavaa tilanteessa, jossa suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa ei ilmoiteta avoimesti luontotyyppikohtaisia suotuisia viitealoja tai muita ennallistamistoimiin kytkeytyviä pinta-aloja eikä avata sitä, miten yhteenvedossa luontotyyppiryhmittäin esitetyt ennallistamistoimiin liittyvät pinta-alat on määritelty.

Ongelmallisuutta lisää se, että suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa esitetyn palauttamisvelvoitteen kokonaistavoitteesta käy selvästi ilmi, ettei palauttamisvelvoitteita ole määritelty johdonmukaisesti SYKE:n ekologisista perusteista määrittämien luontotyyppien suotuisien viitealojen pohjalta. Siksi WWF katsoo, ettei suunnitelmaluonnoksen mukaisten palauttamisvelvoitteiden voida katsoa perustuvan ennallistamisasetuksen edellyttämällä tavalla uusimpaan ja parhaaseen saatavilla olevaan tieteelliseen näyttöön (ks. asetuksen johdanto-osan 65 perustelukappale ja 14 artiklan 1 kohta).

WWF pyysi jo 9.6.2025 antamassaan lausunnossa ennallistamissuunnitelman ympäristöarviointia koskevasta suunnitelmasta, että esitetään luontotyypeittäin taulukkomuotoinen vertailu sovellettavista suotuisista viitealoista suhteessa SYKE:n laskemiin arvoihin sekä asiantuntija-arvio siitä, riittääkö sovellettava viiteala pysäyttämään luontokadon etenemisen. **Tätä vertailua ei luonnoksessa ole.** Luonnoksen luku 9.1 “Ympäristövaikutukset (SOVA-arvion tiivistelmä)” on kokonaan tyhjä.

Luontotyyppien tilan arviointi Suomen luontodirektiivin 17 artiklan mukaisessa arvioinnissa — harjumetsät

Viitealojen ohella hallinnollinen ohjaus on muuttanut myös luontotyyppien **tilaa** koskevia tuloksia. Harjumetsien (9060) osalta laji ja luontotyyppien raportointi toteaa, että hyvässä, ei-hyvässä ja tuntemattomassa tilassa olevan pinta-alan asiantuntija-arviointi perustui valtakunnan metsien inventoinnin luonnontilaisuusmuuttuun ja sen osamuuttuihin, mutta että ympäristöministeriön päätöksellä luontodirektiivin raportoinnissa päädyttiin raportoimaan suurin osa harjumetsien pinta-alasta (6 899 km²) tuntemattomaan osuuteen; hyvässä tilassa olevaksi pinta-alaksi raportoitiin 121 km², **eikä ei-hyvässä tilassa olevaa pinta-alaa raportoitu lainkaan** (SYKE 32/2025, taulukon 13 alaviite 2, s. 102).

Asiantuntija-arvion mukaan harjumetsien ei-hyvässä tilassa oleva pinta-ala on 4 500–4 640 km². Koska ennallistamisasetuksen velvoitteet lasketaan nimenomaan ei-hyvässä tilassa olevasta

pinta-alasta, tämä yksittäinen päätös poistaa laskentapohjasta lähes 4 600 km². Tuntemattomassa tilassa olevaa alaa ei asetuksen mukaan lueta vuoden 2030 välitavoitteen laskentapohjaan.

Kokonaisarvio tilanteesta

Suojelutasoarvioinnin tulokset osoittavat, että Suomen luontotyyppien tila on vakava: boreaalisella alueella 84 prosenttia luontotyypeistä on epäsuotuisalla suojelutasolla, ja metsäluontotyyppien arvioinneista vain kolme seitsemästätoista on suotuisalla suojelutasolla (SYKE 32/2025, tiivistelmä ja luku 8.1).

Tästä huolimatta Suomi on päättänyt luontodirektiivin 17 artiklan mukaisessa raportoinnissa ilmoittaa tuntemattomina sellaisia luontotyyppien suotuisia viitealoja ja harjumetsien tilaa koskevia tietoja, jotka ovat tosiasiallisesti olleet tiedossa. Kyseinen menettely on rapauttanut sitä tietopohjaa, joka tulisi nimenomaisesti ottaa huomioon ennallistamistoimenpiteitä määriteltäessä (ks. ennallistamisasetuksen 4 artiklan 8 kohta).

Samalla menettely on avannut oven sille, että Suomen palauttamisvelvoitteen pohjana olevia luontotyyppien suotuisia viitealoja on lähdetty määrittelemään muilla kuin ennallistamisasetuksen mukaisilla ekologisilla kriteereillä: vertailuvuodella 1995, ”toteutettavuustarkastelulla” ja hallinnollisella vahvistusmenettelyllä. Kaikkien näiden vaikutus on samansuuntainen ja tavoitetasoa alentava. Vertailuvuosi 1995 on tästä vain yksi ilmenemismuoto – sitä ei sovelleta kaikkiin luontotyypeihin, mutta lopputulos on sama: käytössä oleva kriteeri ei ole luontotyyppin pitkän aikavälin elinkelpoisuuden varmistamiseksi tarvittava vähimmäispinta-ala.

Tämän vuoksi WWF katsoo, etteivät suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon mukaiset palauttamisvelvoitteet ole riittäviä varmistamaan, että ennallistamisasetuksen soveltamisalaan kuuluvat maa-, rannikko- ja makeanveden ekosysteemien luontotyytit saavuttavat asetuksen lähtökohtaisesti edellyttämällä tavalla suotuisat viitealansa. Menettely on näin ollen myös omiaan vaarantamaan ennallistamisasetuksen tavoitteen toteutumisen eli sen, että ennallistamissuunnitelman mukaisilla ennallistamistoimenpiteillä edistetään biologisesti monimuotoisten ja häiriönsietokykyisten ekosysteemien pitkäaikaista ja kestävä elpymistä.

Menettely on ongelmallinen myös ennallistamisasetuksen 14 artiklan 20 kohdassa asetetun, ennallistamissuunnitelman valmistelua koskevan osallistamisvelvoitteen näkökulmasta. Ratkaisevat linjaukset on tehty hallinnollisessa ja poliittisessa menettelyssä ennen kuulemistai sen ulkopuolella: ohjausryhmän reunaehdot laadittiin työn alussa ja arviointiraatien tulokset vahvistettiin ministeriössä keväällä 2025. Sidosryhmillä ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa näihin ratkaisuihin.

Lisäksi sidosryhmien mahdollisuuksia osallistua suunnitelman valmisteluun vaikeuttaa se, ettei suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa tuoda selkeästi esiin, millä perusteilla siinä esitetyt luontotyyppiryhmien ja siten myös yksittäisten luontotyyppien tavoitellut kokonaispinta-alat sekä ennallistamistavoitteita koskevat pinta-alat on määritelty.

Edellä kuvattuihin ongelmiin puuttumiseksi WWF esittää, että

- 1. Ennallistamissuunnitelmaan on lisättävä luku, jossa esitetään, miten Suomen ympäristökeskuksen suojelutasoarviointi 2019–2024 (SYKE 32/2025) on otettu**

- valmistelussa huomioon sekä luontotyyppikohtaisesti se, miltä osin siitä on poikettu ja millä perusteella.
2. **Suunnitelmaan on liitettävä luontotyypeittäin vertailutaulukko:** sovellettu suotuisa viiteala — SYKE:n ekologisista perusteista laatima asiantuntija-arvio — erotus — perustelu poikkeamalle — arvio siitä, riittääkö sovellettu viiteala luontotyyppien pitkän aikavälin elinkelpoisuuteen. WWF esitti tätä jo 9.6.2025 antamassaan lausunnossa. Liitetaulukossa 1 vertailun ensimmäinen puoli on koottu valmiiksi.
 3. **Ekologisista perusteista määritetyt viitealat on pidettävä erillään sosioekonomisesta tavoitteenasettelusta** Suomen ympäristökeskuksen suosituksen mukaisesti. Toteutettavuus voi vaikuttaa palautusvelvoitteen suuruuteen ainoastaan ennallistamisasetuksen 4 artiklan 5 kohdan mukaisena poikkeuksena.
 4. **Komissiolle tuntemattomina raportoidut suotuisat viitealat on korjattava. Arvot on tuotettu komission ohjeiden mukaisesti ja ne ovat olemassa; niiden merkitseminen tuntemattomiksi aikataulun ja toteutettavuustarkastelun puuttumisen vuoksi ei ole asianmukaista luontodirektiivin 17 artiklan mukaista raportointia.** Samalla on korjattava harjumetsien (9060) tilaa koskeva raportointi vastaamaan asiantuntija-arviota.
 5. **Suomen ympäristökeskuksen suosituksen 2 mukainen luontotyyppien alueellinen yhteistarkastelu ja pinta-alan palauttamiseen liittyvä vaikutusten arviointi on toteutettava avoimesti ja julkaistava.** Tämä on se tarkastelu, jonka puuttumiseen viitealojen raportoimatta jättämisestä on perusteltu. Sitä ei voi käyttää perusteena määrättömästi.
 6. **SOVA-arvioinnissa (luku 9.1, joka on luonnoksessa tyhjä) on arvioitava nimenomaisesti vaihtoehto,** jossa tavoitteet asetetaan tiedeperusteisten viitealojen mukaisiksi, ja verrattava sitä luonnoksessa esitettyyn.
 7. **Menettely on korjattava myös jatkoa varten:** suotuisien viitealojen määrittely on tehtävä tieteellisessä asiantuntijamenettelyssä, tulokset on julkaistava sellaisenaan, ja hallinnollinen tai poliittinen muokkaus on eriteltävä ja perusteltava avoimesti.
 8. **Suunnitelmaan tulee lisätä tiedot kaikkien luontotyyppien ei-hyvässä tilassa olevasta pinta-alasta.** Boreaalisten luonnonmetsien osalta näiden metsien pinta-ala on erityisen suuri, joten ei-hyvässä tilassa olevat metsät on tärkeää erottaa hyvässä tilassa olevista metsistä ja valmistella toimenpiteet tämän pinta-alan palauttamiseksi kohden hyvää tilaa.

Alla olevassa WWF:n laatimassa taulukossa 3 esitetään ne 25 luontotyyppiä, joilla suotuisa viiteala ylittää nykyisen pinta-alan.

Taulukko 3. Luontotyypit, joiden suotuisa viiteala ylittää nykyisen pinta-alan

Lähde: Kukkala, A. ym. 2025: Luontodirektiivin luontotyypit Suomessa. Luontodirektiivin mukainen suojelutasoarviointi 2019–2024 ja ennallistamisasetuksen luontotyyppejä koskevat tavoitteet. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 32/2025, taulukot 6–13 (s. 68–102). Kaikki luontotyypit boreaaliselta luonnonmaantieteelliseltä alueelta.

Luontotyyppi	Nykyinen ala, km ²	Ala 1995, km ²	FRA (SYKE), km ²	Nykyinen % FRA:sta	Palautustarve FRA:n mukaan, km ²	Palautustarve 1995-vertailulla, km ²	Miten FRA raportoitui komissiolle
1630 Merenrantaniityt	79	59	570	14 %	491	0	Tuntematon
1640 Itämeren hiekkarannat	10	15–18,7	12–13	83 %	2	5	Tuntematon
2110 Liikkuvat alkiovaiheen dyynit	0,5	0,7–0,83	0,7	71 %	0,2	0,2	Tuntematon
2120 Liikkuvat rantakauradyynit	1,3	1–1,48	1,32–1,44	98 %	0,02	0	Tuntematon
2130 Kiinteät ruohokasvillisuuden peittämät dyynit	2,4	1,1	2,8	86 %	0,4	0	Tuntematon
2140 Variksenmarjadyynit	0,6–0,8	1,2–1,25	0,81–1,6	74 %	0,2	0,6	Tuntematon
2190 Dyynien kosteat soistuneet painanteet	0,06–0,1	3,7	0,2	30 %	0,1	3,6	Tuntematon
3140 Kalkkilammet ja -järvet	48,6	49	49	99 %	0,4	0,4	Lukuarvo
4030 Kuivat nummet	17	8,3	70	24 %	53	0	Tuntematon
6210 Kuivat niityt ja pensaikot kalkkipitoisella alustalla	1,4	1,4	3	47 %	1,6	0	Tuntematon
6230 Runsaslajiset jäkkinityt	0,5	0,5	10,5	5 %	10	0	Tuntematon
6270 Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	10–22 (20)	42	204	10 %	184	22	Tuntematon
6280 Alvarit ja kalkkivaikutteiset kalliokedot	1	1,2	1,2	83 %	0,2	0,2	Tuntematon
6410 Siniheinäniityt	0,3	0,3	1,6	19 %	1,3	0	Tuntematon
6430 Kosteat suurruohonniityt	40	40	60	67 %	20	0	Tuntematon
6450 Tulvaniityt	32	35	310	10 %	278	3	Tuntematon
6510 Alavat niitetyt niityt	0,6	0,7	130	0,5 %	129	0,1	Tuntematon
6530 Lehdet- ja vesaniityt	1,1–2,4 (1,1)	2,4	3	37 %	1,9	1,3	Tuntematon
7140 Vaihteluvuorot ja rantasuot	3 580	suurempi kuin nykyinen	lukuarvoa ei annettu	–	n. 73–398	–	Tuntematon
7220 Huurresammallähteet	0,4	0,4	0,4–0,48	83–100 %	0–0,08	0	Tuntematon
8210 Kalkkikalliot	5	5,1	5,25–5,5	95 %	0,25	0,1	Tuntematon
9010 Luonnonmetsät	14 000	17 000	37 000	38 %	23 000	3 000	Tuntematon
9060 Harjumetsät	7 020	7 100	7 100	99 %	80	80	Lukuarvo
9070 Hakamaat ja kaskilaitumet	40	79	4 000	1 %	3 960	39	Tuntematon
91D0 Puustoiset suot	20 890–22 300	19 900	24 150	87 %	3 260	0	Tuntematon
Yhteensä					31 474	3 156	

Sarake "Palautustarve FRA:n mukaan" on suotuisan viitealan ja nykyisen pinta-alan erotus. Sarake "Palautustarve 1995-vertailulla" on sama laskelma käyttäen vertailuarvona vuoden 1995 pinta-ala-arviota, jonka ennallistamissuunnitelman ohjausryhmä valitsi lähtökohtaiseksi vertailuarvoksi. Vaihteluväleistä on käytetty raportin esittämää parasta arviota tai alarajaa, joten luvut ovat varovaisia.

Sarake "Miten FRA raportoitui komissiolle": merkintä "Tuntematon" tarkoittaa, että ekologisista perusteista määritetty viiteala jätettiin raportoimatta. Raportin mukaan Suomi päätti raportoida nykyisen pinta-alan ylittävät suotuisat viitealat tuntemattomina, koska kansallisen ennallistamissuunnitelman edellyttämää kokonais- ja toteutettavuustarkastelua ei ehditty tehdä (SYKE 32/2025, s. 58 ja 64).

Yhteissumma kattaa vain tämän taulukon luontotyypit. Kaikkien 91 luontotyyppi-arvioinnin osalta 1995-vertailun mukainen palautustarve on 3 990 km², koska myös eräillä muilla luontotyypeillä vuoden 1995 arvio ylittää nykyisen pinta-alan (merkittävämpänä karut ja kirkasvetiset järvet 3110, +700 km²). Erotus FRA-perusteisen ja 1995-perusteisen tarpeen välillä on 27 490 km².

Taulukko ei sisällä niitä luontotyyppieitä, joiden suotuisaa viitealaa ei pystytty määrittämään asiantuntija-arviona (2180, 2320, 7230, 9020, 9030, 9080, 9180, 9190 ja 91E0). Niiden palautustarvetta ei voida laskea, joten taulukko aliarvioi kokonaistarpeen myös tältä osin.

Vertailuksi: kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksessa (1.7.2026, luku 3.1) palautettavan pinta-alan kokonaistavoite vuoteen 2050 mennessä on 394 km², eivätkä metsäluontotyypit sisälly siihen.

2) Erityishuomio metsistä

Yhdistettynä siihen, ettei luonnos ilmoita metsäluontotyyppien pinta-aloja lainkaan, ja ohjausryhmän reunaehtoon, jonka mukaan laajapinta-alaisten metsäisten direktiiviluontotyyppien määritelmien tulkintaa “tarkastellaan ja selkeytetään Natura-verkoston ulkopuolella” (luonnos, luku 2.1), **-metsäluontotyyppien velvoitteita pienennetään yhtä aikaa viitealan, tilan luokittelun ja luontotyyppien määritelmän kautta — ilman että luonnossa muuttuu mitään ja ilman että mistään näistä ratkaisuista on kuultu sidosryhmiä.**

Metsäluontotyyppien pinta-alat, viitealat ja tavoitteet on julkaistava ja niistä on järjestettävä erillinen lausuntokierros ennen suunnitelman toimittamista komissiolle. Ohjausryhmän reunaehto luontotyyppien määritelmien tulkinnan “selkeyttämisestä Natura-verkoston ulkopuolella” on poistettava.

3) Erityishuomiot vesiluontotyypeistä

WWF katsoo, että koska joet, järvet sekä tulva- ja ranta-alueet on ryhmitetty yhdeksi kokonaisuudeksi, eikä erittelyä eri luontotyypeistä esitetä, on tavoitteiden riittävyyden arvioiminen hyvin vaikeaa. Pinta-alan palauttamiseksi esitetyt luvut ovat huomattavan alhaisia, kun verrataan suurimpaan osaan muita luontotyyppiryhmiä, minkä vuoksi olisi ollut erityisen tarpeellista esitellä luontotyyppierittely.

Ennallistamissuunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa todetaan, että sisävesiluontotyyppien ennallistamistoimien kohdentamismahdollisuudet Natura-alueille ovat rajalliset, koska vesistöjä ei Suomessa ole sisällytetty laajalti suojelualueisiin. Tästä seuraa, että erityisesti laaja-alaisten järviluontotyyppien tilan parantaminen edellyttää merkittäviä toimenpiteitä myös Natura-verkoston ja muiden suojelualueiden ulkopuolella. Näiden luontotyyppien suojelu ja tilan parantaminen edellyttävät erityisesti valuma-alueilla toteutettavia konkreettisia toimia ravinne- ja kiintoainekuormituksen sekä vesistöjen tummumista aiheuttavan kuormituksen vähentämiseksi. Valuma-alesuunnittelun tiekartta 2030- toimenpiteen tosiasiallinen toimeenpano valtakunnalliseksi toimintamalliksi on keskeisessä asemassa, että näihin konkreettisiin toimenpiteisiin päästään.

Suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon mukaan Suomi ottaa ennallistamisasetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisen poikkeuksen käyttöön muun muassa karuilla ja kirkasvetisillä järvillä (3110) sekä humuspitoisilla järvillä ja lammilla (3160). Tämä tarkoittaa sitä, että Suomi tulee ottamaan käyttöön ennallistamistoimenpiteitä siten, että ne kattavat vuoteen 2050 mennessä kummankin poikkeuksen piiriin kuuluvan luontotyyppin osalta normaalin 90 prosentin sijaan vain 80 prosenttia kyseisen luontotyyppin pinta-alasta, joka ei ole hyvässä tilassa.

WWF huomauttaa, että poikkeusta voidaan soveltaa ennallistamisasetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan vain, jos voidaan varmistaa, ettei alhaisempi prosenttiosuus estä kunkin kyseisen luontotyyppin suotuisan suojelun tason saavuttamista tai säilyttämistä kansallisella luonnonmaantieteellisellä tasolla. Ennallistamisasetuksen 15 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaisesti perustelut tämän edellytyksen täyttymiselle on esitettävä myös kansallisessa ennallistamissuunnitelmassa.

Nyt lausunnolla olevaan suunnitelmaluonnoksen yhteenvetoon ei tällaisia perusteluja sisälly. WWF pitää tätä merkittävänä puutteena.

WWF painottaa, että poikkeuksen käyttöönottoa perusteltaessa ja sen soveltamisedellytysten täyttymistä arvioitaessa Suomen on kiinnitettävä erityistä huomiota poikkeuksen piiriin kuuluvien luontotyyppien tilaa koskevan arvioinnin asianmukaisuuteen. Karujen kirkasvetisten järvien (3110) ja humuspitoisten järvien ja lampien (3160) tilan arviointi perustuu vesipuitedirektiivin mukaiseen ekologisen tilan luokitteluun. Vesipuitedirektiivin nykyinen luokittelumenetelmä ei kuitenkaan huomioi vesistöjen tummumista itsenäisenä tilatekijänä, vaikka SYKE on tunnistanut tummumisen luokittelujärjestelmän kehittämistarpeeksi ja sen vaikutukset muun muassa valon saatavuuteen, happiolosuhteisiin, pohjakasvillisuuteen ja eliöyhteisöihin tunnetaan.

Ennallistamissuunnitelmassa tulisi siksi arvioida, johtaako VPD-luokituksen käyttäminen 3110- ja 3160-luontotyyppien hyvässä tilassa olevan pinta-alan yliarviointiin, sekä ottaa tämä epävarmuus huomioon harkittaessa 80 prosentin poikkeuksen soveltamista juuri näihin pinta-alaltaan erittäin laajoihin luontotyypeihin. Tummuminen muodostaa erityisen uhan karuille kirkasvetisille järville, joiden luontaisiin ominaispiirteisiin kuuluu veden kirkkaus. Tämän vuoksi on erityisen ongelmallista, jos juuri tämän luontotyypin tila-arvio perustuu menetelmään, joka ei riittävästi tunnista tummumiskehitystä.

Tuntemattomassa tilassa oleva pinta-ala on huomattavan suuri siihen nähden, että kaikki varsinaisia vesimuodostumia pienempien lampien tila tullaan selvittämään vuoteen 2030 mennessä. WWF katsoo, että tavoitteeseen pääseminen, tulee vaatimaan seurantaan merkittävää lisäresurssia.

Koska sisävesiluontotyyppien osalta hyvän tilan määrittelyyn on käytetty vesipuitedirektiivin mukaista ekologisen tilan arviointia, arvioinnin helpottamiseksi olisi jo tiedossa olevien vesimuodostumien tila voitu esittää liitetiedostona tai karttaesityksenä.

4) Huomio perinnebiotoopeista

Suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon taulukosta 1 ei selviä, mitä "Niityt ja laidunalueet" pitivät sisällään. Ennallistamisen tarve on akuutti kaikissa perinnebiotooppien luontotyypeissä, jotka ovat kaikki uhanalaisia, suurelta osin erittäin/äärimmäisen uhanalaisia. Pinta-aloista: taulukon 1 "tavoite kokonaispinta-alaksi" (59 700 ha) on suuruusluokaltaan samaa, kuin Helmi-ohjelman tavoite 52 000 ha. Tästä tavoitteesta ollaan nyt min. 20 000 ha jäljessä, mikä vastaisi taulukon tavoitetta pinta-alan palauttamiseksi (20 900 ha). Kuitenkin pinta-alan palauttamisen tavoite v. 2030 mennessä (joka on myös Helmi-ohjelman tavoitevuosi), luku on vain 3 500 ha. Tänä vain peilaten Helmi-ohjelmaan (ja CAP:iin jonka kautta pebien jatkuva hoito tulisi järjestää), FRA:t ovat tietenkin paljon suuremmat. Jatkuvan hoidon rahoitus lasketaan nyt CAP-neuvotteluiden varaan, jonka lopputulemasta perinnebiotooppien ja luonnonlaidunnuksen kannalta ei ole liene takeita. Jo nyt luonnonlaidunryttäjiä on vetäytynyt alalta jopa kokonaan, etenkin saaristossa. Nykyiset tulkinnot tukikelpoisista aloista vaihtelevat liikaa alueesta toiseen ja vaikuttavat paikoin jopa mielivaltaisilta. Lisää entisiä perinnebiotoopeja ei saada uudestaan hoidon piiriin, mikäli vain edustavimmat alat hyväksytään. Ja toisaalta käsityksemme mukaan esimerkiksi uhanalaisten lajien esiintymät eivät ole painaneet tulkinnoissa.

5) Erityishuomioita aapasointa, boreaalisia keidassoita, puustoisia soita sekä vaihettumis- ja rantasointa koskevasta ennallistamistavoitteesta

Ennallistamissuunnitelmaluonnoksen yhteenvedon mukaan Suomi esittää aapasointa, boreaalisten keidassointa, puustointa soiden sekä vaihettumis- ja rantasointa osalta vuoden 2050 ennallistamistavoitteeksi vain noin 30 prosenttia ennallistamissetuksen mukaisen 90 prosentin sijaan. Suunnitelman mukaan asetuksen tavoitetta huomattavasti pienemmän suopinta-alan oikein kohdennetun ennallistamisen arvioidaan olevan riittävä tavoiteltaessa suoluontotyyppien hyvää tilaa vuoteen 2050 mennessä.

WWF painottaa, ettei edes ennallistamissetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisen poikkeuksen käyttöönotto mahdollista näin alhaisen ennallistamistavoitteen asettamista, vaan poikkeusta sovellettaessakin ennallistamistoimenpiteitä on otettava käyttöön vuoteen 2050 mennessä vähintään 80 prosentilla kunkin poikkeuksen soveltamisalaan kuuluvan luontotyyppin pinta-alasta, joka ei ole hyvässä tilassa.

Näin ollen edellä mainittujen luontotyyppien ennallistamistavoite on mahdollista asettaa alimmillaan 80 prosenttiin, mikäli samalla voidaan kunkin poikkeuksen soveltamisalaan kuuluvan luontotyyppin osalta osoittaa ennallistamissetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti, ettei alhaisempi prosenttiosuus estä kyseisen luontotyyppin suotuisan suojelun tason saavuttamista tai säilyttämistä kansallisella luonnonmaantieteellisellä tasolla.

6) Tunturiluontotyypit

Ryhmälle ei ole asetettu lainkaan vuoden 2030 tavoitetta. Tunturiluonnon voimakkaasti heikentynyt tilanne tiedetään hyvin, joten tietopuute ei ole peruste lykätä toimia.

Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa uhanalaisiksi arvioitiin 38 % (20/53) tunturiluontotyypeistä ja noin 40 % niiden yhteispinta-alasta. Tunturikoivikot arvioitiin ryhmätasolla vaarantuneiksi (VU) ja lumenviipymät äärimmäisen uhanalaisiksi (CR), kun molemmat olivat edellisessä arvioinnissa silmälläpidettäviä, ja palsasuot ovat ainoa uhanalaiseksi arvioitu Pohjois-Suomen suoyhdistymätyyppi (VU). Syinä uhanalaisuuteen ovat ilmastonmuutos, poron laidunnuspaine ja niiden yhteisvaikutus (Suomen ympäristö 5/2018, osa 1, luvut 5.4.4.2 ja 5.8.4). Ylä-Lapin 2,8 miljoonan hehtaarin kaukokartoitus tarkentaa kuvan Natura-aluekohtaisesti: tunturikankaista vain 20 % on edustavuudeltaan ja luonnontilaisuudeltaan erinomaisia, tunturikoivikoista edustavuus on heikentynyt 53 %:lla, 2000-luvun mittarituoalueita on noin 45 000 ha, eikä palsoja enää havaittu 34 %:lla aiemmin palsaisista kuvioista (Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisu A 249, 2024). Aineisto riittää sekä tavoitteiden asettamiseen että toimien kohdentamiseen.

Esitetyt toimenpiteet eivät ole lisäisiä. Toimenpide 4 koskee luonnoksen yhteenvedon oman toteamuksen mukaan jo meneillään olevia prosesseja, ja sen kustannus on nolla euroa ("osana poronhoitolain toimeenpanoa sekä virkatyötä", taulukko 3). Yhtäkään pinta-alaa tai määrääikään sidottua toimea ei esitetä, vaikka laidunkierron kehittäminen tunnustetaan keskeiseksi keinoksi sekä uhanalaisuusarvioinnissa että Ylä-Lapin hankkeen johtopäätöksissä.

Heikentynyt ala on esitettyä suurempi, ja viitealamenettelyn vaikutus näkyy siinä konkreettisesti. Tunturikankailla (4060) suotuisaksi viitealaksi on määritetty nykyistä pinta-alaa pienempi arvo, jolloin palauttamisvelvoitetta ei synny lainkaan, vaikka ei-hyvässä tilassa on 1 219 km² (SYKE 32/2025, taulukot 9 ja 11). Tunturikoivikot (9040) luetaan

metsäluontotyyppeihin, joiden pinta-aloja luonnos ei edellä todetun mukaisesti ilmoita lainkaan; niiden ei-hyvässä tilassa oleva ala on noin 2 070 km² ja suojelutaso alpiinisella alueella U2- (SYKE 32/2025, taulukko 13). Palsasoiden (7320) koko pinta-ala, 472 km², on ei-hyvässä tilassa.

WWF esittää tunturiluontotyyppien osalta, että:

- toimenpiteelle 4 esitetään lisäiset, pinta-alaan ja määräaikaan sidotut toimet ja niiden rahoitus, poron laidunkierron kehittäminen mukaan lukien
- arojen, nummien ja pensaikkojen luontotyyppiryhmälle asetetaan asetuksen mukainen 30 %:n tavoite vuodelle 2030
- tunturikoivikoiden ja palsasoiden tila ja tavoitteet esitetään osana tunturiluonnon kokonaisuutta ja toimet kohdennetaan olemassa olevalla kaukokartoitusaineistolla

7) Lajien elinympäristöt

Lajivelvoite on lykätty kokonaan ja ilman määräaikaa. Suunnitelmaluonnoksen yhteenveto toteaa oikein, että lajien elinympäristöjen tilaa on parannettava liitteen I luontotyyppeihin kohdistuvien toimien lisäksi, mutta ei silti esitä niille viitteellisiä ennallistamis-pinta-aloja, vaan täydentää tietopohjaa "riittävälle tasolle" (luku 3.1) ilman takarajaa. Luontotyypeillä on 4 artiklan 9 kohdan mukainen tietovelvoitteen aikataulu; lajien osalta vastaavaa ei aseteta, vaikka käytettävissä on uhanalaisuusarviointien, Lajitietokeskuksen ja lajikohtaisten uhkatekijäanalyysien tuottama erittäin hyvä tietopohja.

Lajivelvoitteelle ei ole osoitettu rahoitusta. Ainoan yleisen lajitoimenpiteen (toimenpide 5) kustannus on taulukossa 3 nolla euroa, eikä taulukossa 4 ole lajien elinympäristöille omaa riviä. Resurssitarvetta ei siis ole arvioitu, jolloin sitä ei voida esittää myöskään EU:n rahoituskauden neuvotteluissa, joihin luonnos luvussa 5 vetoaa. Nimettyjä lajikohtaisia toimia on vain kaksi (saimaannorppa ja peltosirkku), ja artiklojen 8, 11 ja 12 lajipohjaisten indikaattorien tavoitetasot asetetaan vasta vuonna 2031 eli 2030-määräajan jälkeen, jolloin toimien riittävyttä ei voi arvioida.

WWF esittää lajien elinympäristöjen osalta, että:

- lajien elinympäristöille esitetään viitteelliset pinta-alat tai vähintään lajiryhmäkohtaiset tavoitteet jo tässä suunnitelmassa olemassa olevan uhanalaisuus- ja suojelutasotiedon pohjalta
- toimenpiteen 5 kokonaissuunnitelmalle asetetaan määräaika ja rahoitus ja sen valmisteluun osallistetaan lajiasiantuntijaorganisaatiot ja järjestöt
- priorisoitavat lajiryhmät nimetään, erityisesti metsälajit, virtavesilajit ja perinneympäristöjen lajit
- indikaattorien tavoitetasot asetetaan tässä suunnitelmassa ja lajitiedon täydentämiselle asetetaan sama aikataulu kuin luontotyypeille.

Kommentit meriekosysteemien ennallistamistavoitteisiin (artiklan 5 tavoitteisiin vastaaminen) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luvut 2-3)

Meriluontotyyppiryhmille 1–6 asetetut ennallistamistavoitteet ovat hyvät, mutta olisi ollut tärkeää saada yksityiskohtaisempaa tietoa tavoitteista eri luontotyyppien osalta.

Mikäli kaikkien meriluontotyyppiryhmien tila on tiedossa, tiedetään oletettavasti myös missä heikossa tilassa olevat alueet sijaitsevat. WWF katsoo, että mikäli tarkoituksena on päästä vuoden 2030 ennallistamistavoitteisiin ajoissa, olisi tarpeellista nimetä kaikista kiireellisimmät kohteet sekä kohdennetulle passiiviselle ennallistamiselle (eli vedenlaadun parantamiselle), että aktiiviselle ennallistamiselle (kuten esim. siirtoistutuksille), jotta niiden ennallistaminen voidaan saattaa vuoteen 2030 mennessä loppuun ja jotta kohteet voidaan ottaa huomioon jo vesien- ja merenhoidon toimeenpanossa.

Meriluontotyyppiryhmän 7 osalta ennallistamistavoitteet jäävät hyvin alhaisiksi, ja näemme että ennallistamissuunnitelmassa on tarpeellista avata tavoitteen asettamisen taustaa ja esittää perustelut sille, miten tämä ennallistamistavoite on yhteensopiva meren hyvän tilan saavuttamisen kanssa. Nyt tavoitteen riittävyyden arvioiminen on mahdotonta.

WWF pitää tärkeänä huomiota siitä, että Itämeren luontotyyppien ennallistamisessa keskeistä on ravinnekuormituksen vähentäminen Itämeren valuma-alueelta. Tämä korostaa tarvetta tehostaa valuma-alueilla tehtäviä kuormituksen vähentämisen toimenpiteitä ja varmistaa niiden riittävä rahoitus.

Kaupunkiekosysteemialueiden rajauksiin liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Kommentit jokien ennallistamistavoitteisiin (artiklan 9 tavoitteisiin vastaaminen) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Vaellusesteistä

WWF katsoo, että vaellusesteiden poistamisen tavoitteet ovat lähtökohtaisesti hyviä. WWF katsoo kuitenkin, että 157 poistettua ja poistettavaa estettä olisi tullut yksilöidä liitetiedostona. Lisäksi WWF katsoo, että kaikkien tunnistettujen esteiden sijainnit tulee esittää ennallistamissuunnitelmassa.

Tulvatasanteiden ennallistamisesta

WWF katsoo, ettei ennallistamissuunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa todettu lähtökohta, jonka mukaan ”Suomi tulee **tulevissa suunnitelmissa** myös tarkastelemaan esteiden poistoa tukevien tulvatasanteiden luonnollisten toimintojen parantamista tukevia toimenpiteitä artiklan 9 kohdan 3 mukaisesti”, ole perusteltu ottaen huomioon kyseisessä säännöksessä asetettu velvoite.

Ennallistamisasetuksen 9 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on täydennettävä keinotekoisien esteiden poistamista toimenpiteillä, jotka ovat tarpeen jokiin liittyvien

tulvatasanteiden luonnollisten toimintojen parantamiseksi. Säännöksen sanamuoto ei siten tue tulkintaa, jonka mukaan tällaisten täydentävien toimenpiteiden tarpeellisuuden arviointi voitaisiin siirtää vasta tulevien ennallistamissuunnitelmien yhteyteen.

Tämän vuoksi säännöksessä asetetun velvoitteen asianmukainen täyttäminen edellyttää WWF:n näkemyksen mukaan jo ensimmäisen kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisen yhteydessä sen arvioimista, ovatko keinotekoisien esteiden poistamista täydentävät, tulvatasanteiden luonnollisten toimintojen parantamiseen tähtäävät toimenpiteet tarpeen, sekä tarvittaessa tällaisten toimenpiteiden sisällyttämistä suunnitelmaan.

WWF katsoo, että tällaisten tulvatasanteiden luonnollisten toimintojen parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden sisällyttäminen ennallistamissuunnitelmaan on ehdottoman tarpeellista. Tämän vuoksi WWF pitää suurena puutteena sitä, ettei suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa esitetä lainkaan pinta-alatavoitetta tulvatasanteiden ennallistamiselle.

WWF katsoo, että tulvatasanteiden ennallistamista tulee edistää säännöllisesti tulvivien jokien ja purojen yhteydessä myös sellaisilla jokiosuuksilla, joilla ei ole vaellusesteitä. Vapaan virtauksen palauttamista koskevan tavoitteen yhteydessä tulvatasanteiden kytkeytyminen jokiekosysteemiin on tärkeää, mutta tulvatasanteiden hyötyjä ei tule rajata vain vaellusesteiden poistamiseen liittyviin kohteisiin. Suomen olosuhteissa esimerkiksi kaksitasouomat toimivat pienten virtavesien tulvatasanteina, joilla voidaan vähentää tulvien haitallisia vesistövaikutuksia. Ilmastonmuutoksen ennakoidaan lisäävän leutoja ja sateisia talvia sekä talviaikaista valuntaa, jolloin pelloilta huuhtoutuvien ravinteiden ja kiintoaineksen riski kasvaa. Tulvatasanteet voivat pidättää kiintoainetta ja ravinteita, tasata virtaamia sekä lisätä jokiluonnon elinympäristöjen monimuotoisuutta. Toimenpiteellä on siten merkittäviä synergiahyötyjä sekä sisävesien että rannikko- ja meriluonnon ennallistamiselle ja ennallistamissuunnitelmassa tunnistetaankin merellisten luontotyyppien tilan parantamisen edellyttävän valuma-alueelta tulevan ulkoisen ravinne- ja muun kuormituksen vähentämistä. Tulvatasanteiden ja kaksitasouomien toteuttaminen tulisi tämän vuoksi sisällyttää ennallistamissuunnitelmaan laaja-alaisena valuma-alueiden ennallistamis- ja vesiensuojelutoimena, eikä rajata niiden käyttöä vain vapaan virtauksen tavoitteeseen tai vaellusesteiden poistamisen yhteyteen.

Kommentit pölyttäjäkantojen ennallistamistavoitteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenvedo (luku 3)

Katsomme, että Suomen pölyttäjäkantojen tilanne esitetään suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa turhan positiivisessa valossa. Tausta-aineistona käytetään Syken raporttia, jossa harvinaisten lajien kantoja ei pystytty arvioimaan. Esimerkiksi monet viljelykasvien pölytykselle tärkeät kimalaislajit ovat edelleen yleisiä, mutta samalla myös Suomessa hyvin laaja joukko mesipistiäis- ja perhoslajeja on uhanalaistunut perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten kadon myötä.

Maatalousindikaattoreiden valintaan ja turvemaan määritelmään liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

WWF katsoo, että turvepeltojen ennallistamiselle ja käytön muutoksille tulee asettaa ennallistamissuunnitelmassa nykyistä kunnianhimoisemmat tavoitteet. Luonnonvarakeskuksen [turvepeltojen käytön tiekartta](https://jukuri.luke.fi/server/api/core/bitstreams/e1873f57-4dde-482b-8d42-e1cd039aba9b/content) (<https://jukuri.luke.fi/server/api/core/bitstreams/e1873f57-4dde-482b-8d42-e1cd039aba9b/content>) osoittaa, että kaikkia turvepeltoja ei tarvitse vettää, vaan käytettävissä on laaja keinovalikoima: vettäminen ja kosteikot, kosteikkoviljely, säätösalaajitus ja altakastelu, monivuotiset kasvit ja pysyvä nurmi, laajaperäinen käyttö ja kesannointi sekä soveltuviissa tapauksissa metsitys. Toimet voidaan kohdentaa pellon ominaisuuksien ja tuotannollisen merkityksen mukaan. Tiekartan mukaan turvepeltojen kasvihuonekaasupäästöjä voitaisiin vähentää noin 28 % ja typpikuormitusta yli 30 % kotimaista elintarviketuotantoa vähentämättä. Luke toteaa myös, että Suomessa on rehunurmia selvästi enemmän kuin rehuksi tarvitaan. Ennallistamissuunnitelmassa tulisi siksi asettaa määrälliset tavoitteet turvepeltojen vettämiselle ja muille käyttötapojen muutoksille, kohdentaa voimakkaimmat toimet paksuturpeisille, vettämiseen soveltuville ja ruoantuotannon kannalta vähämerkityksisille pelloille. On tärkeää, että turvepeltojen ennallistamiselle löytyy nykyistä suurempia taloudellisia kannustimia.

Lisäksi WWF katsoo, että uusien turvepeltojen raivaaminen tulisi kieltää.

Ennallistamisasetus edellyttää, että vuoteen 2050 mennessä ennallistamistoimia toteutetaan puolella turvepeltojen pinta-alasta ja että noin kolmanneksella tästä alasta, Suomessa arviolta 45 000 hehtaaria, pohjavedenpintaa nostetaan. Lausuttavasta aineistosta jää kuitenkin epäselväksi, miten paljon turvepeltoja on ennallistamisvelvoitteen piirissä eli mitkä ovat tavoitteet vuosille 2030, 2040 ja 2050. Aineistosta ei myöskään ilmene, millaisia joustoja Suomen on mahdollista käyttää. sa turvepeltojen vettämistavoitteesta voidaan täyttää vettämällä käytöstä poistuneita turvetuotantoalueita ja ojitettuja suometsiä. Tuotannosta poistuneiden turvetuotantoalueiden vettäminen tulee toteuttaa mahdollisimman kattavasti, mutta vettämistä ei tule rajata niihin. Myös metsätalouskäytössä olevista ojitetuista soista tulee tunnistaa ja vettää erityisesti alueita, joilla ojitus ei ole johtanut riittävään puuntuotantoon ja metsätalouden jatkaminen on heikosti kannattavaa.

Potentiaali on huomattava, sillä Luken uusimman [tutkimuksen](https://jukuri.luke.fi/server/api/core/bitstreams/7a07b625-4ab1-456a-9878-7d23696a49a0/content) (<https://jukuri.luke.fi/server/api/core/bitstreams/7a07b625-4ab1-456a-9878-7d23696a49a0/content>) mukaan Suomessa on noin 782 000 hehtaaria heikosti tuottavia ojitettuja turvemaametsiä. Luken ennallistamisasetusta varten tekemässä [selvityksessä](https://jukuri.luke.fi/server/api/core/bitstreams/2808737a-26ef-4a82-b36f-9d467b528828/content) (<https://jukuri.luke.fi/server/api/core/bitstreams/2808737a-26ef-4a82-b36f-9d467b528828/content>) jo pelkästään valtion suojelualueilta ja valtion metsätalousmaiden heikkotuottoisilta kasvupaikoilta tunnistettiin noin 190 000 hehtaaria potentiaalisesti ennallistettavia ojitettuja suometsiä. Näiden alueiden vesitalouden palauttaminen tarjoaa mahdollisuuden saavuttaa merkittäviä ilmasto-, vesiensuojelu- ja monimuotoisuushyötyjä ilman, että ennallistamista kohdistetaan hyvin tuottaviin suometsiin.

WWF kritisoi Suomen päätöstä jättää pois indikaattori ”orgaanisen hiilen määrä kivennäismaasta olevassa viljelysmaassa”. Suomessa on jo laajasti tutkittu hiiliviljelyä, jossa maaperän orgaanisen hiilen määrää pyritään kasvattamaan muun muassa monivuotisella ja

ympärivuotisella kasvipeitteisyydellä, kerääjäkasveilla, monipuolisilla viljelykierroilla ja maanmuokkauksen vähentämisellä. Lisäksi orgaanista ainesta voidaan lisätä kivennäismaille esimerkiksi metsäteollisuuden maanparannuskuiduilla, joilla on tutkimuksissa saavutettu myös merkittäviä vesiensuojeluhuotyjä. Vaikka eri toimien pitkäaikaisen hiilensidonnan määrään liittyy edelleen epävarmuutta, orgaanisen hiilen lisäämistä kivennäismailla ei ole perusteltu sulkea ennallistamissuunnitelman keinovalikoiman ulkopuolelle. Hiiliviljelyn ja orgaanisten maanparannusaineiden avulla voidaan samanaikaisesti edistää maaperän kasvukuntoa, ilmastokestävyyttä ja ravinteiden pidättymistä sekä vähentää vesistökuormitusta.

Metsäindikaattoreiden valintaan liittyvät kommentit / Materiaali:
ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Kommentit heikentämättömyysvelvoitteen kansallisen toimeenpanon ja joustavaan soveltamiseen. Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto luku 6.
Heikentämättömyysvelvoitteen kansallista toimeenpanoa valmistellaan erillisessä lakihankkeessa (<https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM022:00/2025>), josta järjestetään oma erillinen lausuntokierros valmistelun edetessä.

Koska heikentämättömyysvelvoitteen toimeenpanoa valmistellaan erillisessä lakihankkeessa, WWF tulee kommentoimaan velvoitteen kansallista toimeenpanoa yksityiskohtaisemmin kyseisen lakihankkeen yhteydessä.

Suunnitelmaluonnoksessa esitettyjen heikentämättömyysvelvoitteen toimeenpanoa koskevien yleisten lähtökohtien osalta WWF toteaa kuitenkin seuraavaa:

1. WWF suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti ajatukseen, että hyvässä tilassa olevien luontotyyppien ja hyvään tilaan ennallistettujen lajien esiintymispaikkojen heikentämättömyys turvattaisiin 1) säätämällä luonnonsuojelulakiin yleissäännös, jonka mukaisesti hankkeen tai suunnitelman aiheuttama heikennys arvioitaisiin osana lupa-arviointia tai suunnitelman hyväksymis- tai vahvistamispäätöstä, sekä 2) mahdollisesti laajentamalla luonnonsuojelulain, vesilain ja metsälain luontotyyppisuojeleusäännöksiä.

WWF korostaa kuitenkin tarvetta varmistaa lakihankkeen yhteydessä, että esitettävät sääntelyratkaisut ovat kokonaisuutena riittäviä turvaamaan hyvässä tilassa olevien luontotyyppien ja hyvään tilaan ennallistettujen lajien esiintymispaikkojen heikentämättömyyden. Tämä on erityisen tärkeää, koska vaikka luonnonsuojelulain ja vesilain luontotyyppisuojeleusäännökset koskevat yleisesti myös muuta kuin luvan tai viranomaisen hyväksymän suunnitelman mukaista toimintaa, niiden soveltamisala kattaa vain rajatun joukon luontotyyppisiä. Näin ollen on olemassa riski, etteivät esitetyt lainsäädännölliset toimet kokonaisuudessaan riitä turvaamaan hyvässä tilassa olevien luontotyyppien ja hyvään tilaan ennallistettujen lajien esiintymispaikkojen heikentämättömyyttä, kun otetaan huomioon, että näitä luontotyyppisiä ja lajien esiintymispaikkoja voi heikentää laajasti myös sellainen toiminta, joka jää viranomaisten lupa- ja suunnittelujärjestelmien ulkopuolelle.

2. WWF suhtautuu kriittisesti siihen, että ennallistettujen alueiden jatkuvan parantumisen varmistamiseksi katsottaisiin riittäväksi pelkästään valtion rahoitusta tai tukea koskevaan päätökseen sisällytettävä ehto, jonka mukaan ennallistamistoimenpiteen tavoiteltuja vaikutuksia

ei saa heikentää. WWF:n näkemyksen mukaan ennallistamistoimenpiteillä saavutettavien hyötyjen pysyvyyden ja siten toimenpiteiden tehokkuuden turvaaminen edellyttää laajempaa lainsäädännöllistä tarkastelua.

3. Niin ikään WWF suhtautuu kriittisesti siihen, että ei-hyvässä tilassa olevien alueiden heikentämättömyyttä pyritään edistämään ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin. WWF katsoo, etteivät vapaaehtoiset keinot yksin riitä turvaamaan ei-hyvässä tilassa olevia alueita merkittävältä heikentymiseltä.

Lisäksi heikentämättömyysvelvoitteen toimeenpanoon liittyen WWF haluaa tuoda esiin, että uusien vaellusesteiden ja muiden jokijatkumoa heikentävien rakenteiden rakentaminen tulisi lähtökohtaisesti kieltää. Uusien esteiden salliminen samalla, kun olemassa olevia esteitä poistetaan julkisin varoin, heikentäisi ennallistamistoimien vaikuttavuutta ja olisi vastoin myös vesipuitedirektiivin tavoitetta ehkäistä vesimuodostumien tilan heikkenemistä.

Kommentit erityisesti luontotyyppi ja lajitavoitteita (artikla 4) sekä jokien vapauttamista (artikla 9) tukeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Ennallistamissuunnitelman luonnoksen yhteenvedossa tunnistettujen, jo käynnissä olevien luonnonhoito- ja ennallistamisohjelmien jatkuvuus ja riittävä rahoitus on turvattava pitkäjänteisesti. Ohjelmat muodostavat valmiin ja toimivaksi osoitetun toimeenpanorakenteen luontotyyppi- ja lajitavoitteiden saavuttamiselle, eikä ennallistamisasetuksen toimeenpanoa tule rakentaa määräaikaisten tai alenevien määrärahojen varaan. Tämä todetaan suunnitelmassakin esimerkiksi Helmi-ohjelman osalta: esitettyjen ja täydentävien toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää ohjelman vuoden 2026 resurssitason yli kaksinkertaistamista vuoteen 2030 mennessä.

Ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi on kuitenkin tehtävä kattava arviointi siitä, miten paljon tavoitteista saavutetaan olemassa ohjelmien avulla minkäkin suuruisella rahoituksella ja miten paljon jää näiden ohjelmien toteutuksen ulkopuolelle. METSO-ohjelman vuonna 2026 alkaneen uuden ohjelmakauden toisella vuonna 2031 alkavalla jaksolla on tarkoitus varata resursseja ennallistamiseen. Tämä ajankohta tulee liian myöhään toimenpiteiden aloittamiseksi eli rahoitusta on kasvatettava ja uusia toimenpiteitä otettava käyttöön jo aiemmin.

Toimenpiteen 3 (Soiden tilan parantamisen kokonaissuunnitelma) osalta WWF pitää kiitettävänä, että valuma-aluelähtöistä koordinaatiota pyritään parantamaan.

WWF kannattaa lämpimästi Nousu-ohjelman jatkamista. Suomessa on paljon aktiivisia padonpurkuhankkeita edistäviä toimijoita, joille Nousu-ohjelman rahoitus on kriittinen. WWF katsoo, että Suomi on ollut vaellusesteiden purkamisessa hyvä esimerkki muille jäsenmaille. WWF on iloinen Suomen tavoitteesta avata 2242 km vapaasti virtaavaksi poistamalla 157 estettä, mutta pitää huolestuttavana kunnianhimon laskemista, siten että 2030–2040 poistettaisiin vain 33 estettä. Kuten luonnoksen yhteenvedossa esitetään, Suomi on tunnistanut 2164 vesieliöstön kulkua haittaavaa rakennetta, joiden poistamista tai ohitusmahdollisuuksia tulee edistää. WWF kannustaa Suomea ylläpitämään kunnianhimoa vaellusesteiden purkamisessa.

Kommentoimme tunturiluontoon ja lajien elinympäristöihin liittyviä toimenpiteitä lausunnossamme aikaisemmin kohdassa “Kommentit luontotyyppien ja lajien tilan parantamisen tavoitteisiin (artiklan 4 tavoitteisiin vastaaminen) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)”.

Kommentit erityisesti meri- ja vesiekosysteemien (artikla 5) ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa on hyvin todettu: "Itämeren luontotyyppien ennallistamisessa keskeistä on ravinnekuormituksen vähentäminen Itämeren valuma-alueelta." Valuma-alue näkökulma on ennallistamistoimien onnistumiselle keskeinen.

Toimenpidelistalta puuttuu viite Suomen merensuojelualueverkoston kehittämisen tiekarttaan vuoteen 2030. Tämän tiekartan toteuttaminen tulisi olla ennallistamissuunnitelmassa myös avaintoimenpide ja sen kustannukset tulee esittää suunnitelmassa.

Ennallistamissuunnitelmasta puuttuu kokonaan referenssi kansainväliseen yhteistyöhön ja esim. HELCOM:n ennallistamissuunnitelmaan, joka on työn alla ja tarkoitus hyväksyä marraskuussa HELCOM:n ministerikokouksessa. Itämeren ennallistamistyössä kansainvälinen yhteistyö on avainasemassa. HELCOM:n ennallistamissuunnitelman luonnoksessa mainitaan myös mahdollinen ennallistamisrahasto, joka olisi tärkeä alueellinen mekanismi ennallistamishankkeiden rahoittamiseksi.

Toimenpiteistä puuttuu viittaus passiivisen/aktiivisen ennallistamisen menetelmiin ja viite julkaisuun *Katsaus meriluonnon kunnostustöihin ja -menetelmiin Suomessa (Metsähallitus, 2024)*. Lisäksi toimenpiteissä ei mainita lainkaan merialuesuunnittelua ja miten nämä kaksi prosessia aiotaan yhdenmukaistaa. Lisätäänkö jatkossa esimerkiksi aktiiviset ennallistamisalueet tai ennallistamista kaipaavat kohteet merialuesuunnitelmaan?

Toimenpide 11 (Vesien- ja merenhoidon suunnitelmien toimeenpanon tehostaminen)

WWF pitää toimenpiteessä esitettyjä toimia kannatettavina ja pitää tärkeänä huomiota siitä, että vesien- ja merenhoidon suunnitelmat toimenpiteineen ovat keskeisiä luontotyyppien ennallistamistavoitteiden saavuttamiseksi, eikä tavoitteita voida saavuttaa ilman vesien- ja merenhoitosuunnitelmien tehokasta toimeenpanoa. Katsomme kuitenkin, että pelkkä ristiin viittaaminen ennallistamissuunnitelman ja vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmiin ei riitä. Tulevissa vesien- ja merenhoitosuunnitelmissa tulee olla konkreettisia esityksiä ennallistettavista kohteista ja niissä sovellettavista ennallistamismenetelmistä, erityisesti jos niitä ei ennallistamissuunnitelmassa esitetä tässä muodossa.

Kuten ennallistamissuunnitelmassa esitetään:

“kohdentamalla vesien- ja merenhoidon toimenpiteet nykyistä vaikuttavammin ja niiden toteutusmäärää kasvattamalla ja aikataulua nopeuttamalla voidaan vähentää vesien ja meren tilaan vaikuttavia paineita ja siten saavuttaa myös ennallistamisasetuksen vesiluontotyyppejä koskevat tavoitteet”.

Ympäristövirtaamien käyttöönoton ja kalankulkua helpottavien toimenpiteiden osalta WWF katsoo, että tulee huomioida erityisesti luontodirektiivin lajit. Vaelluskaloista siika on direktiivilaji, jota ei perinteisesti ole priorisoitu kalatalousvelvoitteita/ohitusuomia koskevissa muutoshakemuksissa. Ennallistamisasetuksen näkökulmasta ympäristövirtaamien käyttöönottoa ja kalankulkua helpottavien toimenpiteiden toteutusta rakennetuissa vesistöissä tulee tarkastella direktiivilajien, kuten siian, näkökulmasta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ohitusratkaisut ja virtaamat on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne hyödyttävät erityisesti vaellussiian suotuisan suojelutason saavuttamista.

Toimenpiteen yhteydessä todetaan, että toimenpiteiden nykyinen toteutus ja rahoitus ei ole riittävällä tasolla, jotta ennallistamisasetuksen tavoitteet saavutettaisiin ja että rahoituksessa on tällä hetkellä 150 miljoonan euron vuosittainen vaje. Tämä korostaa vesien- ja merenhoitoon tarvittavan rahoituksen merkittävää kasvattamista, jota esitetyt lisäykset AHTI-ohjelmaan ja Saaristomeri-ohjelman laajentamiseksi uusille alueille eivät kata. Toimenpiteiden toteutuksessa valuma-aluelähtöisen koordinaation merkitys on keskeinen.

WWF pitää tärkeänä huomiota, että kannustejärjestelmiä, kuten yhteisen maatalouspolitiikan CAP-ohjelmaa ja metsätalouden kannustinjärjestelmä Metkaa, tulisi kehittää, jotta niistä voidaan kohdistaa nykyistä vaikuttavammin tukea vesien- ja merenhoidon toimenpiteisiin. Seuraavan CAP-kauden ympäristörahoitus tulee kohdentaa toimenpiteisiin, joiden vaikuttavuus luonnon monimuotoisuudelle, vesien tilalle ja ilmastolle voidaan osoittaa, ja tuen maksamisen tulee perustua saavutettuihin ja todennettavissa oleviin ympäristötuloksiin. Kalevi Sorsa -säätiön [selvityksen](https://sorsafoundation.fi/raportti-tuet-syyna-maatalouden-paastojen-nousuun-maataloustuet-toimivat-lahinna-toimeentuloturvana/) (<https://sorsafoundation.fi/raportti-tuet-syyna-maatalouden-paastojen-nousuun-maataloustuet-toimivat-lahinna-toimeentuloturvana/>) mukaan nykyiset ekojärjestelmä- ja ympäristökorvaukset ovat vaikutussuunnaltaan myönteisiä, mutta niiden vaikutukset jäävät rajallisiksi eivätkä ne ole aikaansaaneet tarvittavaa rakenteellista muutosta. Samanaikaisesti huomattavasti suurempi määrä julkista rahoitusta kohdistuu tukiin, joiden arvioidaan ylläpitävän tai lisäävän päästöjä. CAP:n ja ennallistamissuunnitelman tavoiteltujen synergioiden toteutuminen edellyttää siksi sekä ympäristötoimien vaikuttavuuden parantamista että sen varmistamista, etteivät muut tukimuodot samanaikaisesti vesitä ennallistamistavoitteita.

Toimenpide 12 Ahti- vesien ja meren tilan parantamisen ohjelman laajentaminen ja tehostaminen

Kannatamme Ahti-ohjelman jatkoa, laajennusta ja taloudellisia lisäpanostuksia, sillä meriympäristön hyvän tilan tavoitteen saavuttamiseksi ja meriluontotyyppien ennallistamiseksi tarvitaan paljon lisätoimenpiteitä. Alueellisilla vesienhoitohankkeilla on saatu toteutettua merkittävästi maanomistajille vapaaehtoisia vesiensuojelutoimenpiteitä, miksi on tärkeää turvata hanketyön jatkuvuus. WWF on myös iloinen Saaristomeri-ohjelman tyyppisen valuma-alueen laajentamisesta kolmelle muulle rannikkoalueelle ja taloudellisesta lisäpanostuksesta tähän työhön. WWF katsoo, että työn laajentaminen toimeenpanee osaltaan Valuma-alue-suunnittelun tiekarttaa vuoteen 2030 mennessä. WWF olisi kuitenkin mielellään halunnut tietää, onko nämä kolme aluetta jo valittu, ja millä kriteereillä.

Toimenpide 13. Valuma-aluelähtöisen suunnittelun toimeenpano

WWF on erityisen iloinen, että toimenpiteisiin sisällytetään valuma-alesuunnittelu. WWF pitää erityisen tärkeänä, että varmistutaan siitä, että suunnitelmat johtavat konkreettisiin toimenpiteisiin. Valuma-aluekoordinaatiota tulee tehdä kaikilla valuma-alueilla, jolloin toimenpiteisiin saadaan kanavoitua rahoitusta ja näin toteutettua maanomistajille vapaaehtoisia vesiensuojelutoimenpiteitä. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että vaikka toimenpiteen otsikossa puhutaan toimeenpanosta, tekstissä esitetään, että *“edistetään valuma-alesuunnittelun tiekartan toimeenpanoa 2030 mennessä”*. Mielestämme tämä muotoilu ei ole riittävä, vaan toimenpiteessä tulisi lukea *“toimeenpannaan valuma-alesuunnittelun tiekartta vuoteen 2030 mennessä.”*

Toimenpide 14. Selvitys toimintatavoista yhtenäisten maa-alueiden ennallistamiseksi valtion ja yksityismailla

WWF kannattaa toimenpidettä.

Toimenpide 33 Vesilain päivittämistarpeet

Suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa esitetään vesilain ojitusta koskevien säännösten tarkastelua. Yhteenvedon mukaan erityisesti tulisi tarkastella uudisojitusten kieltämistä luontodirektiivin mukaisten suoluontotyyppien esiintymillä ja laajemmin turvemaiden. Lisäksi esitetään selvitettäväksi direktiiviluontotyyppien ja/tai laajemmin turvemaiden kunnostusojitusten sekä vesitalouteen merkittävästi vaikuttavien maanmuokkausten säätämistä luvanvaraisiksi tai niitä koskevan ilmoitusmenettelyn kehittämistä.

WWF pitää vesilain ojitussäännösten tarkastelua erittäin tarpeellisena, mutta katsoo, että suunnitelmassa tulisi jo tässä vaiheessa asettaa selvitystyötä pidemmälle meneviä tavoitteita. WWF katsoo, että metsien ja soiden uudisojitukset tulee kieltää kokonaisuudessaan ja säätää kunnostusojitukset ilmoitusvelvollisiksi. Lisäksi tarpeettomien ojien tukkimiseen tulee luoda kannustimia ja vesilakiin tulee sisällyttää ojitustoimitusten määräaikaisten uudelleentarkastukset. Vesilain päivittämistarpeen osalta WWF korostaa, että laki tarvitsee päivittämistä myös sen vesivoimaan liittyvien säännösten osalta, koska pelkkä vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanon tehostaminen ei ole riittävä toimenpide vesivoimalaitosten ja rakennettujen jokien osalta. Keskeisenä ongelmana on vuonna 2011 uusittu vesilaki, joka vesivoimahankkeiden osalta nojaa edelleen vanhaan lainsäädäntöön. Vesilain valmistelussa ei pohdittu riittävästi EU:n vesipolitiikan puitesäädösten vaatimuksia eikä se sisällä tarkoituksenmukaisia ja tehokkaita keinoja vanhojen vesitalouslupien päivittämiseksi. Vesilaista puuttuvat niin ikään kytkennät uuteen kalastuslakiin sekä tuoreempaan EU lainsäädäntöön, kuten ennallistamisasetukseen.

Näiden epäkohtien korjaamiseksi WWF katsoo, että vesilakia olisi ensisijaisen tärkeää päivittää siten, että sen nojalla 1) niin sanotuille nollavelvoitelaitoksille voidaan asettaa ensisijaisesti suhteessa muihin kalatalousvelvoitteisiin ja -maksuihin kalatalousvelvoitteeksi velvoite ohitusuomien ja kalateiden rakentamiseksi; ja 2) muuttaa vesitalouslupia vesipuitesäädösten mukaisten ympäristötavoitteiden saavuttamisen vaarantumisen perusteella.

Kommentit kaupunkiekosysteemialueiden kaupunkivihreää ja latvuspeittoa lisääviin toimenpiteisiin (artikla 8) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Kaupunkiekosysteemien ennallistamista ei tulisi tarkastella ainoastaan kaupunkivihreän pinta-alan ja latvuspeiton lisäämisenä. Asetuksen tavoitteiden tukemiseksi kaupungeissa tulisi edistää myös valuma-alueitästä vesienhallintaa ja luonnonmukaisia ratkaisuja, kuten kosteikkoja, tulva-alueita ja vettä pidättäviä viheralueita. Näillä voidaan samanaikaisesti parantaa kaupunkiluonnon monimuotoisuutta, vähentää vesistöihin kohdistuvaa kuormitusta sekä varautua ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin rankkasateisiin, tulviin ja kuiviin jaksoihin.

Ennallistamissuunnitelmassa tulisi hyödyntää nykyistä vahvemmin näitä kaupunkivihreän, vesienhallinnan ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen välisiä synergioita.

Kommentit erityisesti pölyttäjäkantojen ja maatalousekosysteemien ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin (artiklat 10 ja 11) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

WWF pitää tärkeänä, että kotieläinten laidunalan kaksinkertaistaminen on kirjattu toimenpiteeksi. Toteutuksessa on erittäin tärkeää huomioida, että laidunalan lisääminen kohdistuu erityisesti perinnebiotoopeille ja luonnonlaitumille. Lisäksi on erittäin tärkeää, että laidunnushoidon piirissä on monipuolinen kirjo perinnebiotooppien luontotyyppistä eri puolilla Suomea. Laidunalan lisääminen ei saa kohdistua ainoastaan sellaisille kohteille, joissa laidunnuksen järjestäminen on helpointa. Tällaisia ovat tyypillisesti viljeltyt nurmilaitumet ja laajat merenrantaniityt. Esimerkiksi metsälaitumia ja hakamaita tulee saada lisää hoidon piiriin.

Perinnebiotooppien hoito, myös alkuraivauksin ja niittämällä, on tärkein keino turvata pölyttäjähönteislajiston monimuotoisuus. Niittohoitoa tulee laajentaa ja sen rahoitukseen etsiä uusia kanavia. Samoin alku- ja ylläpitöraivauksiin tulee löytyä keinoja ja rahoitusta. Näitä tärkeitä toimia ei ole nyt mainittu suunnitelmassa lainkaan.

WWF on iloinen, että toimenpiteisiin on sisällytetty kosteikoiden perustaminen, mutta olisi toivonut pinta-alatavoitteita myös 2030 jälkeiselle ajalle. Tavoite korostaa kosteikoiden perustamiseen ja hoitamiseen saatavan rahoituksen merkitystä. On huolehdittava siitä, että Suomen kansallisessa ja alueellisessa kumppanuussuunnitelmassa tämä rahoitus turvataan.

Toimenpiteenä olisi voinut olla myös kaksitasouomien ja tulvatasanteiden perustaminen, sillä ne ovat monimuotoisia vaihteluväyhykkeitä pellon ja vesistön välissä.

Kommentit erityisesti metsäekosysteemien ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin (artikla 12) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Toimenpide 27

WWF pitää esitystä hyvänä, erityisesti aluetason suunnittelun nostamista mukaan.

Metsäindikaattorien tilan parantamiseksi on jo nyt tehty toimenpiteitä usean vuosikymmenen

ajan, mutta edistyminen on ollut hidasta ja toimenpiteiden vaikuttavuus heikkoa. Näin ollen toimenpiteen jalkauttamiseksi tarvitaan informaatio-ohjausta sekä metsälainsäädännön tarkastelua ja päivittämistä. Lisäksi on määriteltävä, mitä kenenkin tulee tehdä ja kuka on vastuussa toteuttamisesta.

Toimenpide 28

Kehittämisen sijaan WWF suosittelee suoraan suositusten päivittämistä ja resurssien kohdentamista suositusten jalkauttamiseen. Kehittämisen panostus on tarpeen laittaa kohdentamisen ratkaisemiseen: mihin toimenpiteet on ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi vaikuttavinta kohdentaa ja miten kohdentaminen yhdessä maanomistajien ja muiden toimijoiden kanssa olisi mahdollista toteuttaa.

Toimenpide 29

Metsäammattilaisten osaamista on tarpeen lisätä, mutta yhtä lailla on varmistettava olemassa olevien aineistojen kattava käyttöönotto ja tiedon tehokas jalkauttaminen suunnitteluprosessiin: Jokainen metsäammattilainen ei voi olla ennallistamisen erityisasiantuntija, joten tiedon saantia on helpotettava ja suunnittelu on tehtävä vaivattomammaksi. Tässä viranomaisten tekemällä tiedon tuotannolla ja tiedon välittämisen koordinoitavuudella voidaan tukea metsäalan toimijoita. Tiedon ja tuen saannin lisäksi metsäammattilaisilla on oltava aidosti mahdollisuus käyttää työaikaansa ennallistamiseen liittyviin kysymyksiin. Sektoria voidaan kannustaa tähän kehittämällä mittaristo toimenpiteiden vaikuttavuuden todentamiseksi.

Toimenpide 30

WWF tukee toimenpidettä, mutta listattujen sisältöesimerkkien rinnalle ja tärkeydessä ohikin nostamme vesiensuojeluun liittyvien aineistojen ja tietojen jakamisen sekä kiinteistörajat ylittävän suunnittelun ja toteutuksen helpottamisen osana Metsään.fi -palvelua. Luontotyyppien sijaintitieto on tärkeää. Lisäksi voitaisiin jakaa tietoa siitä, missä ei-hyvässä tilassa olevia metsiä olisi mielekästä palauttaa. Tähän tukena on mm. Zonation-analyysi tai alueellisissa luonnon monimuotoisuuden ohjelmissa koostettu tieto.

Toimenpide 31

WWF pitää erityiset tärkeänä haittamaksujen ja verokannusteiden selvittämistä. Muista luetelluista tutkimusaiheista Suomessa on jo paljon tietoa. Sen sijaan aluesuunnittelun ja ennen kaikkea toimenpiteiden toteuttamiseksi aluetasolla yhteistyössä eri maanomistajien kesken tarvitaan lisää tietoa: mikä motivoisi maanomistajia ja millä keinoin yhteistyötä olisi mahdollista toteuttaa.

Toimenpide 32

WWF tukee toimenpidettä, mutta huomauttaa, että sopivan taimiaineuksen heikko saanti on pullonkaula eri puulajien lisäämisessä, mutta merkittäväksi nousee myös sorkkaeläinten laidunpaine harvinaisten puulajien vakiinnuttamiseksi metsiin.

Toimenpide 36

WWF katsoo, ettei puustoisien pinta-alan lisääminen metsitystuella edistä ennallistamisasetuksen tavoitteita tehokkaasti. Erityisen tarkkaan tulee arvioida käytöstä poistettujen peltojen ja turvetuotantoalueiden mahdollisuus luonnon tilan palauttamiseen tai kosteikon rakentamiseen.

Tässä yhteydessä on tärkeää tarkastella kohteen merkitystä valuma-alueen vesiensuojelussa sekä hiilivarastojen turvaamisessa.

Toimenpide 39

Rahkasammaleen nostoa ei saa jatkossa kohdentaa luonnontilaisille ojittamattomille soille. Metsien osalta erityishuomio puustoihin soihin. Tämä toiminta hävittää suon pintakerroksen ja sitä myöden kohteen lajiston. Tällä hetkellä rahkasammaleen nosto ei vaadi ilmoituksia tai lupia. Kuka tahansa voi maanomistajan luvalla nostaa rahkasammalta koneellisesti.

Kommentit tietopuutteiden ja seurantavelvoitteiden täyttämiseksi ehdotettuihin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Ennallistamissuunnitelman tulee pohjautua tietoon perustuvaan päätöksentekoon. Meriluonnon osalta Suomen vedenalaisen luonnon inventointiohjelma VELMU on ollut erittäin arvokas. WWF pitää erittäin tärkeänä, että inventointien jatkuvuus ja VELMU sekä ulkomerialueiden inventointiohjelman rahoitus ja jatkuvuus ovat avainasemassa tulevaisuudessakin!

Kommentit suunnitelman kustannuksiin ja rahoituspohjaa koskeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 5)

Ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttaminen ja siten luonnon tilan elpyminen edellyttävät, että ennallistamistoimenpiteiden toteuttamiselle turvataan riittävä rahoituspohja.

WWF yhtyy suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa esitettyyn näkemykseen siitä, että nykyisellään tuki- ja rahoituskeinojen kokonaisuus on riittämätön luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen turvaamiseksi sekä ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän vuoksi WWF pitää monia suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa rahoituspohjan laajentamiseksi esitettyjä toimenpiteitä erittäin kannatettavina, kuten esitystä selvittää verokannusteita, esimerkiksi luonnonhoitotoimenpiteiden palkitsemista verovähennyksin. WWF:n näkemyksen mukaan monien toimenpiteiden osalta kunnianhimon tasoa on kuitenkin tarpeen nostaa. WWF kommentoi näitä toimenpiteitä tarkemmin alla.

Toimenpide 47. Ekologinen kompensatio ja luonnonarvomarkkinat

Suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa todetaan, että vapaaehtoisten luonnonarvomarkkinoiden vauhdittamiseksi laaditaan vuonna 2026 kansallinen tiekartta, jossa muun muassa tunnistetaan lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoitetilat sekä toimenpiteet kansallisille luonnonarvomarkkinoille. Lisäksi luonnoksen yhteenvedossa todetaan erikseen, että ennallistamistoimien rahoittamiseksi selvitetään myös haitanaiheuttajien rahaston perustamista muun muassa ekologisen kompensaation edistämiseksi kalatalouskunnostuksissa.

WWF katsoo, että kansallisten luonnonarvomarkkinoiden vauhdittaminen edellyttää aiheuttaja maksaa -periaatetta ilmentävän velvoittavan ekologisen kompensaation laaja-alaista käyttöönottoa. Kuten suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa viitatussa Tapio Oy:n selvityksessä todetaan, ilman velvoittavaa lainsäädäntöä luonnonarvomarkkinoiden koon arvioidaan jäävän noin 1–7 miljoonaan euroon vuodessa, kun ekologiseen kompensaatioon velvoittavan lainsäädännön myötä markkinoiden koko voisi nousta jopa 200 miljoonaan euroon vuodessa.

Velvoittavan ekologisen kompensaation käyttöönotto olisi toisin sanoen tehokas keino kasvattaa luonnonarvomarkkinoita ja sitä kautta kanavoida rahoitusta luonnonsuojeluun ja ennallistamiseen.

Luonnonsuojelu- ja ennallistamistoimien rahoituspohjan laajentamisen lisäksi velvoittavan ekologisen kompensaation käyttöönotto olisi omiaan vähentämään uusien luontohaittojen syntymistä, koska luontohaittojen välttämiseen syntyisi taloudellinen kannustin. Näin ollen velvoittavan ekologisen kompensaation käyttöönotto tukisi myös tältä osin ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti heikentämättömyysvelvoitteen toteutumista.

Näistä syistä WWF katsoo, että velvoittavan ekologisen kompensaation laaja-alainen käyttöönotto tulisi pelkkien selvitystoimien sijaan sisällyttää jo tässä vaiheessa kansalliseen ennallistamissuunnitelman luonnokseen.

Toimenpide 49. Luonnon monimuotoisuudelle haitallisten tukien tunnistaminen ja uudelleen kohdentaminen

WWF pitää suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon toimenpidettä 49, jonka mukaan Suomessa tunnistetaan merkittävimmät luonnon monimuotoisuudelle haitalliset tuet vuoteen 2027 mennessä ja arvioidaan niiden uudelleen kohdentamisen tai poistamisen tarvetta vuoteen 2030 mennessä, lähtökohtaisesti kannatettavana.

WWF kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että koska luonnon monimuotoisuudelle haitallisten tukien listaus tulee ennallistamisasetuksen 15 artiklan mukaan sisällyttää kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan, yleisöllä tulisi WWF:n näkemyksen mukaan olla asetuksen 14 artiklan 20 kohdan mukaisesti mahdollisuus esittää siitä näkemyksensä osana suunnitelman valmistelua. Koska selvitystyötä ei ole saatettu päätökseen ennen suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon asettamista lausunnolle, tällaista mahdollisuutta ei ole yleisölle nyt varattu. Tämän vuoksi toimenpiteessä esitettyä haitallisten tukien selvittämistä koskevaa aikataulua on pidettävä ongelmallisena.

WWF katsoo, että luonnon monimuotoisuudelle haitallisia tukia koskevan selvitystyön puuttuminen saattaa osaltaan selittää myös sitä, että suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa nostetaan yhtenä toimenpiteenä esiin metsittämistuki. Metsittämistuki ei tue ennallistamisen tavoitteita, ja sillä voi lisäksi olla haitallisia vaikutuksia tuetun kiinteistön ympäristössä toteutettaviin ennallistamistoimiin. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun ennallistaminen edellyttää alueen vesittämistä, joka puolestaan heikentäisi tuella perustetun taimikon kasvuolosuhteita.

Kustannusten minimoinnista ja rahoituspohjan riittävyyden turvaamisesta

WWF haluaa korostaa suunnitelman kustannuksiin ja rahoituspohjaan liittyen, että suunnitelmasta aiheutuvien kustannusten määrää ja siten rahoituspohjan riittävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon ennallistamis- ja muiden luonnonsuojelutoimenpiteiden ajoituksen merkitys. Mitä myöhemmin tarvittaviin ennallistamis- ja luonnonsuojelutoimiin ryhdytään, sitä suuremmiksi niiden kustannukset voivat muodostua. Olemassa olevien luontoarvojen

säilyttäminen on lähtökohtaisesti niiden palauttamista edullisempaa, eikä menetettyjä luontoarvoja tietyn pisteen jälkeen ole välttämättä enää mahdollista palauttaa.

Ilmastonmuutos korostaa entisestään tarvetta ryhtyä toimiin ajoissa, sillä elinvoimaiset ja toimintakykyiset ekosysteemit ovat muutosjoustavampia muuttuvassa ilmastossa ja tukevat ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista. Ennallistamis- ja luonnonsuojelutoimenpiteisiin ajoissa ryhtyminen voi siten vähentää ilmastonmuutoksesta yhteiskunnalle ja julkiselle taloudelle aiheutuvia kustannuksia ja tätä kautta osaltaan parantaa edellytyksiä turvata myös ennallistamis- ja luonnonsuojelutoimien riittävä rahoitus.

Tätä taustaa vasten WWF suhtautuu kriittisesti siihen, ettei suunnitelmaluonnoksen yhteenvedossa esitetä erillistä osiota, jossa tarkasteltaisiin muun muassa ilmastonmuutoksen merkitystä ennallistamistoimenpiteiden tyypin ja sijainnin suunnittelussa sekä ennallistamistoimenpiteiden mahdollisuuksia minimoida ilmastonmuutoksen vaikutuksia luontoon, ehkäistä tai hillitä luonnonkatastrofien vaikutuksia ja tukea ilmastonmuutokseen sopeutumista, vaikka ennallistamisasetuksen 15 artiklan 3 kohdan t alakohta edellyttää tällaisten tietojen sisällyttämistä kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan.

Kansallista ilmastonmuutokseen sopeutumisen strategiaa ainoastaan sivutaan suunnitelmaluonnoksen yhteenvedon luvussa 2.4. WWF pitää tämän vuoksi erittäin tärkeänä, että komissiolle toimitettavaan kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan sisällytetään ennallistamisasetuksen 15 artiklan 3 kohdan t alakohdan edellyttämät tiedot ja että tätä tietopohjaa hyödynnetään ennallistamistoimenpiteiden suunnittelussa ja kohdentamisessa. Erityisesti toimenpiteiden määrittelyssä tulee ottaa huomioon niiden mahdolliset yhteishyödyt ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja sen hillinnän kannalta.

WWF haluaa painottaa, että Suomessa on jo tehty paljon tutkimusta ja selvityksiä ilmastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta. Näin ollen tarvittavan tietopohjan kokoamisen ei tulisi tuottaa merkittäviä vaikeuksia. WWF haluaa kuitenkin korostaa, että erityistä huomiota on tarpeen kiinnittää muun muassa vesistöjen eliöyhteisöissä tapahtuviin muutoksiin ja vesistöjen kasvaviin ilmastopäästöihin sekä tulvien, myrskyjen, hyönteistuhojen ja kuivuuden kaltaisten luonnonkatastrofien vaikutusten ehkäisemiseen ja hillitsemiseen.

Lopuksi

WWF haluaa tämän viimeisen lausuntokohdan yhteydessä korostaa sen tärkeyttä, että Suomi toimittaa kansallisen ennallistamissuunnitelmaluonnoksen komissiolle määräajassa.

Koska lausunnolle on kuitenkin asetettu ainoastaan ennallistamissuunnitelmaluonnoksen yhteenvedo, minkä perusteella varsinaisen suunnitelmaluonnoksen voidaan olettaa olevan vielä keskeneräinen, WWF pitää erityisen tärkeänä, että suunnitelman valmistelua jatketaan viipymättä.

Yleisölle on varattava tosiasiallinen mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun ennen lopullisen suunnitelman toimittamista komissiolle 1.9.2027.

WWF Suomi sr

Elina Erkkilä
Suojelujohtaja

Raija-Leena Ojanen
Oikeudellinen neuvonantaja

Mai Suominen
Johtava metsäasiantuntija

Valmisteluun ovat osallistuneet laajasti WWF:n suojelun asiantuntijat.

Olemme syöttäneet lausunnon tekstisisällön pääosiltaan myös lausuntopalveluun ilman taulukoita, jotka sisältyvät tähän lausuntoon.